

מהדורת קדן טללי מכה

שנה י' (תשפ"ו)

אוצר פניני גאוני הדורות והחסידות

• ייחז •

מאמרים נבחרים משכיות חמדה, שווים לכל נפש
מכונים ומדוממים בכתבם וכלשונם מתוך הספרים הקדושים

זהר המבאר

הסתר והכבוד

בהוצאת ישיבת "אביר יעקב"
מוסדות "אור מאיר ושמחה" נדריה
ע"ש מ"ק אדמו"ר רבי מאיר אביחצירא זיע"א

יד מעשי היהודי פועלים
נפלאות בעליונים
מילתא חדת"א

יב וראשו מגיע השמימה
ניצוץ אורה חסידי לפרשת השבוע
ספיר ויהלום

ז לעשות כל המעשים
אך ורק לצורך גבוה
אוצר פניני החסידות

העלונים: ספיר ויהלום • מילתא חדתא • ובזרת בחיים • אביר יעקב • מכתלי בית הדין • שו"ת בהלכה • בעל העקידה

פת עין | על ידי שקידה רבה בתורה אפשר
אזור אליהו | סגלת מצות תפלין להמשיך חיות
פלא יועץ | גלוי אהבת ה' המסתרת בלב על ידי
מהרי"ד מבעלזא | המשכת קדשת המקדש למקום
תפארת שלמה | עקר התפלה הוא כבוד המקום ובקשת
אהל ישכר | ירבה להתפלל עד אשר יזכה להענות
שפתי צדיק | הטעם שנקראת התפלה 'דאוינין'
גבורות שלמה | השפאת השכינה בחוץ לארץ
אדרת אליהו | שכר המצות בעולם הזה
מנוחת אהרן | התעלות בסלם המדרגות על ידי סלוק
ויאמר שאול | גאלת ישראל בזכות למוד המשניות
טל תורה [החדש] | אסור מעילה בקדשה הבאה מאליה מן
מוסר מלכים | אף בבית המקדש צריכים הכנות גדולות
אמרי אש | כפיית רגלי יעקב ללכת לחרן
אור השכל | מחלקת מה הסבה שרחל היתה עקרו
אמרות ה' | קבלת התפלה בארץ ישראל
מטה יוסף | טעותו של לבן באפשרות הבחירה
באוני מהרא"י | מאונו של יעקב אבינו לקבלת עדות
פנים יפות | שני עדים ליעקב, ועדות אחת ללבן
נזר הקדש | עדות הגל ליעקב ולבן, ועדות המצבה
מעשי צדיקים
ספיר ויהלום | הארה חסידית מן הפרשה

אוהב ישראל | יש ללמד ממשעי האבות לעשות כל
קדשת לוי | האדם בתחלת עבודתו מתחזק בזה
נעם אלימלך | הרשות להנות מעניני העולם הזה הוא
ברכת טוב | קדם שיצא להתעסק בעניני העולם
ברך משה | על מה היה נסמך הסלם בשמים
פני מנחם | עדינות ודקות ענינים הרוחניים
מבשר טוב | סעודת מרעים מעוררת רחמים ואפלו
לקוטי הלכות | על כל אחד מישראל לבבות שלא יפל
באר מים חיים | השתוקקותו של יעקב אבינו ליחד
ויגד יעקב | דקדוק לשון הפסוק
לקוטי שיחות | הדקדוקים בפסוקים
בת עין | רמז דרך עבדות ה' בפסוק
מחשף הלכן | התעוררות לגאלה בדרך האחרון
אוהב ישראל | בדיקת החמץ אור ל"ד - רמז לבר
באר משה | החדוש הוא כשמגיע כבר בימי הבחירות
קדשת לוי | השכר הוא על כך שהאדם משקע
קדשת לוי | שמחת חתן וכלה כשמחת הרגל
פני מנחם | לחתן יש שמירה על ידי מלאכים
תפארת עזיאל | על האדם להתגבר על יצרו ולצנוע על
אור התורה | טעם שמברכים זה לזה במסבב הלשון
תפארת שלמה | השכינה בתוכנו בשבת גם בגלות
דברות חיים | יש לחזר בשנה על הלמוד
קדשת לוי | ענין הגהבה והנמכת הקול בשיר הלויים

בס"ד

קו מענה הלכה

שע"י ממלכת עוז והדר

02-803-9999

או במייל: rav@abiryaakov.com

קו השיעורים - קול הלשון: 03-6171077

מחברים
 הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים

מתחילים
 את היום!

להצטרפות: newsletter.mechubarim@gmail.com

ישירות למייל האישי

נושאים בפרשת ויצא

וראשו מגיע השמימה

אוהב ישראל

רבי אברהם יהושע השל מאפטא זי"ע

יש ללמד ממעשי האבות לעשות כל המעשים הגשמיים אף ורק לצורך גבוה

תוכחת מוסר גדול יוכל כל איש ישראלי לקח לעצמו מזאת הפרשה, ולפנות מחשבתו מהכלי הזמן המדמה, ולדבק באהבת השם יתברך ברוך הוא וברוך שמו, ולעבדו בתורה ובתפלה ובמעשים טובים בשכל אמת ונף. ועקר, שכל מעשי האדם, הינו הלוח, דבור, שמיצה, ראיה, שכיבה וקריאה וכדומה, בכל דבר יהא מעשך בתוכו שכל אמת ונף לעבודת השם יתברך בלי שום סיג ופסולת חס ושלום.

ויצא ולמד מאבותינו הקדושים ולך בעקבותיהם, פקח עיניך וראה איך ממעשה גשמי של אבותינו הקדושים נארג ונעשה מהם תורה הקדושה. ואיך התורה מספרת לנו הליכת יעקב מבאר שבע, ובאיוזה מקום ישן, והדבורים שדבר עם רחל בת זוגו, ואיך שנשק אותה, ואיך שהיה רועה את צאן לבן, ותחבולותיו שפעשה המקלות וכיוצא באלו.

הלא מזה מוכח שכל מעשיהם מקטן ועד גדול היה הכל רק בהשפלה ודעה מישבת בחכמת אלהות. והיאך רמזו בכל עניניהם לדברים עליונים נפלאים ונוראים. וכשיסתכל יתבונן האדם בזה היטב, ראוי לו להתלכס בכבושה וענוה גדולה איך הוא נבצר מדעת ולא בינת אדם לו. והגם שהוא מתפלל ולומד, הוא בלא שכל ודעת ותשוקה רק כאיש חולם, והלואי שיחלם לנו בהקיץ בחלומו של יעקב.

וגם צריך האדם לציר בשכלו ומחשבתו וידמה לו ממש שהאדם הוא 'סלם מצב ארצה' בתוך ארציות וגשמיות, אף וראשו מגיע השמימה, הינו שכלו ושרש נשמתו הוא דבוק למעלה בשמים.

והנה מלאכי אלהים עלים וירדים בו, רצה לומר כשהאדם מגביה את לבו ומחו לעבודת השם יתברך, אז מעלה כל המלאכים לרום שמים העליונים ומשפיע להם חיות הקדש, ובאם לאו חס ושלום אז וירדים בו, יש להם ירידה על ידו, כמאמר חז"ל (איכ"ר א לה) מתישין כחו של מעלה חס ושלום.

גם זאת צריך האדם להיות תמיד במחשבתו

איך שכל הכחות כלם העליונים כלם כאחד תלויים במעשה האדם, הן להעלותם או להפך חס ושלום. והנה ה' נצב עליו, שצריך האדם לחשב בכל עת איך שהשם יתברך עומד לנגדו ומשגיח ורואה במעשיו ויודע כל תעלומות, ומזה נבוא לו פחד ויראה גדולה. והלואי היינו כחולמים חלומו של יעקב.

ועקר צריך האדם לטהר ולקדש איבריו וחושיו להיותם כלם כאחד ראויים ומוכנים למרכבה לשכינה, וזה אינו תלוי באמירה לחוד, רק בפעשה בפעל ממש באמת בלי שום סיג ופסולת חס ושלום, ושיהיו כל איבריו וחושיו שלמים בלי שום פגם וחסרון חלילה, ואז קדוש יאמר לו. ולשעבד רצונו ודעתו לרצון ודעת העליון, וליחד נפשו ורוחו ונשמתו בשם הקדוש והטהור הנ"ח ברוך הוא וברוך שמו בייחוד אמת, ואז יוכל להמשיך שכל אמת לעבודת הבורא יתברך שמו לתורה ולתפלה:

קדשת לוי

רבי לוי יצחק מברדיטשוב זי"ע

האדם בתחלת עבודתו מתחזק בזה שע"י עבודתו מתעלים העולמות העליונים, אבל כשהוא כבר חזק בעבודתו כוננו רק להיות מרכבה לשכינה

ויחלם והנה סלם כו'. דהאדם בתחלת עבודתו מתלהב לבו בקרבו, בקשבו שעל ידו מתנהגים כל העולמות העליונים, אם הוא עובד ה' מתעלים על ידו כל העולמות העליונים, ובזה לבו הולך וחזק בעבודתו, ואחר כך כשכבר חזק בעבודתו אז אין חושב כלל רק להשם יתברך, והשם יתברך יתענג בו שהוא יהא מרכבה לשכינה.

זהו ויחלם, לשון חזק, כמו יתחלמני והיניני (ישעיה לח טז), דהינו שיתחזק עבודת ה' בלבבו, שיהא חזק בעבודתו, דהינו בעת התחלתו בעבודתו שצריך חזק, החזק הוא על ידי זה, והנה סלם מצב ארצה, שהוא מצב ארצה אדם בעולם הזה, וראשו מגיע השמימה, שעבודתו מגיע למעלה, והנה מלאכי אלהים עלים וירדים בו, שמלאכי מעלה מתעלים על ידו, זהו על ידי האדם, ולהפך חס ושלום גורם ירידה, כמאמר חכמינו ז"ל (חגיגה ג:) משחרב בית המקדש נתמעטה פמליא של מעלה כבכול. אמנם אחר כך שפכר חזק בעבודתו,

אז חושב והנה ה' נצב עליו, הוא על ידי עבודתו שיהא מרכבה לשכינה. והבן:

נעם אלימלך

רבי אלימלך מליז'נסק זי"ע

הרשות להנות מעניני העולם הזה הוא אף ורק עבור העלאת הניצוצות

ונתן לי לחם לאכל (כח ט), דהנה הגשמיים נקראים דינים, ולכן נתן רשות להנות מעולם הזה מעניני גשמי, דהינו אכילה ושתיה ושאר עניני גשמי, כדי שהצדיקים ימתיקם ויוציאו מהם ניצוצות קדושות להכניסם אל הקדשה.

ואלולי זאת לא היה ראוי הצדיק להפסיק ולהפריד אף רגע אחת מהקדשה והדבקות ולהטות עצמו לדברי גשמי, רק כדי להכניסם אל הקדשה ראוי קצת לירד ולהפסיק קצת מדבקותו, וחס ושלום אין ראוי להפריד עצמו רק מעט אל הפונה הנ"ל, ועקר הוא לאחזו עצמו בקדשה ודבקותו.

הרמז בלשון הפסוקים

וזהו ונתן לי לחם לאכל באפן ושבתי בשלום אל בית אבי, פרוש שחס ושלום לא אפריד את עצמי מהקדשה על ידי זה, רק שאוציא הניצוצות הקדשה מהם ומיד להשיב אל אבי שבשמים בשלום.

וכל אשר תתן לי עשר כו', ולמדו חז"ל (כתובות ג) מכאן המבזבז אל יבזבז יותר מחמש. ולכאורה מה זה הלשון המבזבז, היה לו לומר הנותן.

ולפי דרפנו יבאר בעזרת השם דהמבזבז הוא לשון בזיון, דהינו שהצדיק מבזה את עצמו להפסיק מהדבקות אל דברי הגשמי. 'אל יבזבז יותר מחמש' רוצה לומר שלא יפסק מכל וכל, רק מעט, דהינו ארבעה חלקים ישאר בהקדשה ודבקות, רק חלק חמישי נתן לו רשות לפסק, רמז דבר מועט, וגם זה נעלה ויכניס אל הקדשה כנ"ל להעלות ניצוצי קדשות כנ"ל.

ויליף לה הגמרא מיעקב אבינו עליו השלום שאמר 'וכל אשר תתן לי' דהינו מעניני גשמיות, לא אטה את עצמי כי אם מעט כנ"ל, וזהו 'עשר אעשרנו' דהינו חמש כנ"ל, ומדלא נכתב חמש, רמז גם כן בדבריו שגם המעט הזה אעלה לך גם כן אל הקדשה, כי עשר רמז להקדשה

(פרשת ויגש ד"ה א"י ויגש אליו):

פרשת ויצא

להריק ולהשפיע רב טוב לבית ישראל:

פני מנחם

רבי פנחס מנחם מגור זיע"א

עדינות ודקות ענינים הרוחניים

בילדותי שאלני כבוד קדשת אבי אדוני ו"ל (בעל אמרי אמת), הרי השמים הם דבר רך והיאף היה כול הסלם להשען עליהם. והשיב, דשמע מנה שהסלם היה יותר רך. והמשיך ואמר בחייו: והיאף היו יכולים המלאכים לעלות בסלם, אלא על כרחך שהם יותר רכים.

הכונה בזה, כי כפי רוחניות הדבר ומעלתו כן הוא רכותו, ורואים מכאן גדל זכות ודקות הדברים הרוחניים (ווי אידעל סאיז):

וידר יעקב נדר לאמר (מכאן שנודרים בעת צרה, ב"ר ע א) (כח כ)

מבשר טוב

רבי בן-ציון מביאלא זי"ע

סעודת מרעים מעוררת רחמים ואפלו בקבלה לבד

וזהו הענין שחסידים הראשונים היו מרבים בסעודת מרעים, כדי לעורר ולהמשיך רחמים וחסדים. ועובדא דענא, שזקני הקדוש בעל התולדות אדם זצלה"ה, ערך סעודה עם יין בתשעת - הימים שבימי בין המצרים, כשנפגש עם ידיד נעוריו (גאון וחסיד מפרסם רבי יצחק מעוררשט), כי החזיקו זאת לסעודת מצוה. ובודאי שכונתם היתה, שעל ידי הגעגועים והחבה שביניהם, יעוררו רחמים בימים הללו שצריכים לרחמים.

וכל כך גדול ענין סעודת מרעים, שאפלו בקבלה שמקבל על עצמו לערוך סעודת מרעים, פועל בזה להמשיך רחמים וחסדים. כמו שמצינו בגמרא ברכות (מו): רבי זירא חלש, על לגביה רבי אבהו. קביל עליה, אי מתפח קטינא חריף שקי - עבידנא יומא טבא לרבנן. אתפח, עבד סעודתא לכולהו רבנן.

הרי שאפלו קבלה לעשות סעודה לחולה, בכחה לעורר רחמים. ועל ידי קבלה לערוך סעודת מרעים מעורר רחמים וחסדים. וזה על שם העתיד, שבזמן הסעודה תהיה התעוררות רחמים ורחמים ורחמים ורחמים.

ממנה, וילך חרנה שהולך לעניני עולם הזה שיש שם בחינת חרון אף, אזי אומר הפסוק עצה לזה שלא יתגשם ולא יורידנו למטה חס ושלום, ויפגע במקום, שיתפלל על זה להשם יתברך שהוא מקומו של עולם, באיזה מקום שהוא וכא לשם צריך לפגוע ולהתפלל שיהיה לו שמירה ומגן ומחסה שלא יפל חס ושלום בפתאות הבהמיות:

והנה סלם מצב ארצה וראשו מגיע השמימה

(כח יב)

ברך משה

רבי משה מסאטמאר זיע"א

על מה היה נסמך הסלם בשמים

עובדא ידענא, פעם אחת בקר זקני הגאון הקדוש רבי יואל אשכנזי זלה"ה אבד"ק זלאטשוב אצל הרב הקדוש רבי מאיר מפרמישלאן זי"ע, והיה עמו בנו הגאון הצדיק רבי אשר אנשיל מאלעסק סטאניסלאוו בילדותו.

ושאל הרב הקדוש את הילד אם הוא לומד חמש רש"י, וענה לו הן, והיה אז פרשת ויצא, אמר לו הרב הקדוש: אמר נא לי, במה שראה יעקב בחלומו סלם מצב ארצה וראשו מגיע השמימה, על מה היה נסמך הסלם בשמים. ושתק הילד ולא ענה.

ואמר הרב הקדוש, אני אגיד לך: בכח התורה ובכח התפלה עושים חר בשמים, ודרך שם יורד שפע רב לכל בית ישראל, ובה היה הסלם נסמך בשמים, עד כאן לשונו, ומי יבא בסוד קדושים.

על ידי מצות צדקה נפתחים ארבות השמים ונסמך עליהם הסלם

ולדידן נראה לומר על פי מה שנאמר במצות צדקה 'הביאו את כל המעשר אל בית האוצר ויהי טרף בביתי ובחונני נא בזאת אמר ה' צבאות אם לא אפתח לכם את ארבות השמים והריקתי לכם ברכה עד בלי די' (מלאכי ג י). הרי לן שעל ידי מצות צדקה נפתחים ארבות בשמים.

והנה כתב בבעל הטורים סול"ם בגימטריא ממו"ן. ובכן יש לבאר, כי על ידי שנותנים מממוןם לצדקה לכל דכפין ולכל דצריך להחיות לב נדבאים, על ידי זה נפתחו ארבות השמים, ובו נסמך ועומד סלם מצב ארצה וראשו מגיע השמימה

ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה ויפגע במקום וילן שם כי בא השמש ויסקח מאבני המקום וישם מראשתיו וישכב במקום ההוא (כח י-יא)

ברפת טוב

רבי אריה יהודה הלוי מאוירוב זיע"א

קדם שיצא להתעסק בעניני העולם ופיל תחוננים שלא יתגשם על ידם

דהנה כל זמן דאדם הוא יושב אהל בבית המדרש בתורה ועבודה, אזי יכול להשמר מהיצר הרע, ואף כאשר נצרך ללכת בחפצי העולם הזה במשא ומתן ועניני גופניות, אזי קשה להאדם להזהר ממנו.

וצריך כל אדם להתפלל ולהתחנן לפניו יתברך שמו מקדם, שיעזרו לו שלא יתגשם על ידי עניני העולם הזה, וכמבאר בשם הגאון הקדוש היהודי ו"ל שצריך כל אחד להתפלל קדם אכילתו שלא יתגשם על ידי האכילה, וכן בכל עניני העולם, ובפרט מי שצריך לעסק ברב היום בעניני עולם הזה.

הטעם שאסור לעשות חפציו קדם שיתפלל

ולכן מבאר בגמרא ברכות (יד) שאסור לעשות חפציו קדם שיתפלל, והוא מחמת דכאשר יעסק בעניני הגוף ועולם הזה קדם התפלה, יוכל להתגשם ולהתמשך אחר עניני עולם הזה, ולכן אסור לעשות שום דבר מקדם.

וכאשר מתפלל ומקבל עליו על מלכות שמים ומברך השמונה עשרה ברכות, והברכות האמצעיות הם מעניני הגוף, רפואה ופרנסה, ומברך ומודה שהכל הוא ממנו יתברך שמו, כמו שאומר 'ברך עלינו ה' כו' ומסים 'מברך השנים', שמודה ומהלל שממנו יתברך שמו הוא הכל, כל הברכה והשפע שנמשך לו, ממילא גם אחר כך שילך ויעסק בעניני הגוף והעולם הזה לא יתגשם.

ומחייב כל אחד להתפלל על זה שלא יתגשם, ויהי נקבע בו בקשר אמיץ וחזק שהכל הוא בהשגחתו יתברך שמו ולא יתגשם על ידי עניני העולם הזה.

הרמז בלשון הפסוק

וזה ויצא יעקב מבאר שבע, שפאשר הצדיק - בחינת יעקב - יצא מבחינת 'באר שבע', באר העליון שהשבע מדות יונקים

אבל באמת יעקב בלאו הכי היה עוסק בעבודתו עבודת הקדש, והינו דאמר יעקב לרחל וללאה ואלקאי אבי היה עמדי (פסוק ה), שהיה לי סיעתא דשמיא לא מחמת אביכם זכיתי למה שזכיתי:

וארא בחלום והנה העתידים העלים על הצאן עקדים גו' ויאמר אלי מלאך האלוקים בחלום גו' שא נא עיניך וראה כל העתידים העלים גו' כי ראיתי את כל אשר לכו עשה לך (לא י"ב)

לקוטי שיחות

רבי מנחם מענדל מליובאוויטש זיע"א

הדקדוקים בפסוקים

בתכן פסוקים אלו שגלו וטרו במפרשים, שהרי כבר מפרש לעיל (ל לו ואילך) שצאן יעקב הולידו עקדים נקדים כו' על ידי המקלות – ואם כן מה נתחדש בזה שראה בחלום העתידים העלים על הצאן עקדים נקדים וברדים, והמלאך אמר לו 'שא נא עיניך וראה כל העתידים העלים על הצאן עקדים גו'?

ג' ישובים במפרשים

ובארו המפרשים בכמה אפנים, ומתם: א, שלדת עקדים נקדים כו' היתה על ידי פעלה הטבעית דהמקלות.

ב, שהלדה דעקדים נקדים כו' היתה בדרך גס, וכבשורת המלאך, ופעלת יעקב עם המקלות היתה רק כדי להעלים הגס ולהסתירו במעשה הטבע.

ג, שהיו כאן שני ענינים נפרדים, הן לדת עקדים וכו' שבהא באפן טבעי על ידי המקלות דיעקב, והן לדה שהיתה בדרך גס בלי כל קשר לפעלת המקלות.

השגת גדלת הבורא, א. מהנהגת הטבע,

ב. מהנהגת שלמעלה מהטבע

ובארו הענין: ידוע מה שאיתא בספר העקדה (פרשת בא עה"פ החודש גו', שער לח) שעל ידי שני אפנים יכולים אנו לידע גדלת הבורא, הא' מהנהגת הטבע, הינו מזה שהעולם מתנהג תמיד באותו טבע וסדר בלי שנוי ובלי הפסק, והב' מהנהגת שלמעלה מהטבע, מענין הנסים ובטול הטבע, שבה נפרת גדלת הבורא עוד יותר.

הנהגת הטבע - המשכה בבחינת גבול

ומדה. שלמעלה מהטבע - בחינת בלי גבול

וב' הנהגות אלו, שרשן מב' המשכות מהקדוש ברוך הוא, דהנהגת הטבע היא מההמשכה שבבחינת גבול ומדה,

באר מים חיים

רבי חיים מטשרנוביץ זיע"א

השתוקקותו של יעקב אבינו ליחד יחודי השכינה וקשיוטי הכלה העליונה

נודע אשר זה שעבד יעקב ברחל הוא ממש כמו שאנחנו קורין קריאת שמע, כי עקר עבודתו היה ליחד יחודי השכינה וקשיוטי כלה הנקראת רחל בנודע לכל, ועל כן נודע עבודת כל יום ביומו היה כדבר חדש אצלו לרב האהבה והחשק והאש אשר היה בווער בלבבו לעשות קשיוטין לשכינה, ובנדאי היו כל הימים ימים אחרים ממש כאלו אינו עושה רק היום לבד בחשק נמרץ, וכמאמר חז"ל (פסיקתא דרשב"א ואתחנן ו' א) בכל יום יהיה בעיניך כחדשים:

וישמע את דברי בני לכו לאמר לקח יעקב את כל אשר לאבינו ומאשר לאבינו עשה את כל הכבוד הזה (לא א)

ויגד יעקב

רבי יעקב מפאפא זיע"א

דקדוק לשון הפסוק

יש לדקדק על כפל הלשון. ועוד הלא אמרו רז"ל (שמו"ר לח ה) אין כבוד אלא תורה, ואיך שיד כאן לומר כן.

ישוב על פי מעשה בהרה"ק מזידיטשוב זיע"א

ויש לפרש על דרך צחות, על פי מה ששמעתי עובדא מהרב הקדוש רבנו צבי מזידיטשוב זי"ע, שפעם אחת בא אליו איש פפרי ומגשם מאד על שבת קדש וקרבו מאד, והתפלאו על זה.

וספר, כי על ידי איש פפרי הזה זכה למדרגות נוראים, שלפני זה רבות בשנים שלא היה מפרסם נסע פעם אחת בלילה דרך פפר הזה, והקר והגשם והשלג היה חזק מאד, ובקש ממנו שיתן לו לינת לילה ולא רצה לתן לו רק בדיר העצים, ומחמת הקר הגדול לא היה באפשר לו שם לישן ועסק כל הלילה בתורה עבודה וזכה באותו לילה לאורות גדולים עד אין חקר, על כן מגיע לו שכר לקרבו כי אלמלי היה נותן לו חדר לישן לא זכה לזה.

והנה גם לכן לא הניח ליעקב לישן, כמו שכתוב 'הייתי ביום אכלני חרב וקרח בלילה' (בראשית לא מ), ויעקב אבינו היה עוסק בלילה בתורה ועבודה כדאיתא במדרש (ב"ר סח יא), על כן אמרו בני לכו 'מאשר לאבינו עשה את כל הכבוד הזה', כלומר גם מה שזכה בתורה היה על ידי גרמתו של אבינו.

והמקור לדברים שצדקה או סעודת מרעים סגלמה להנשע, למד אותנו יעקב אבינו עליו השלום וידר יעקב נדר לאמר - 'מכאן שנודרים בעת צרה'. והוא מה שאמר הרב הקדוש הרבי רבי זושא זי"ע 'סעדני ואנשעה' (תהלים קיט קיו) שהקבלה לעשות סעודה הוא סגלה שיושע ויבריא כו'.

נמצא שעל ידי סעודה אפשר להנשע. אם כן אפלו כשמקבלים זאת על עצמם, לערוך סעודה בעת שינצל מהצרה או מהחלי - נמי מועיל, כמו שלמד אותנו יעקב אבינו עליו השלום. והיא קבלה לדבר מצוה, ויש לה כבר בעת הקבלה הסגלה והנחות כאלו קים, ומהני לעת צרה (תחית המתים עמ' קב):

ועיני לאה רבות (שהיתה סבורה לעלות בגורלו של עשו ובקתה, שהיו הכל אומרים שני בנים לרבקה ושתי בנות ללכו הגדולה לגדול והקטנה לקטן, רש"י) (כט יז)

לקוטי הלכות

רבי נתן מברסלב זיע"א

על כל אחד מישראל לבכות שלא יפל בחלקו של הוצר הרע

כל אחד מישראל מי שרוצה לחוס על עצמו באמת ולהסתפל על תכליתו הנצחי, צריך לבכות הרבה מאד שלא יפל חס ושלום בחלקו של עשו שהוא הוצר הרע, כי לאה מרמזת על כנסת ישראל שצריכין לבכות מאד מאד כנחל שוטף שלא לפל בחלקו של עשו שהוא הוצר הרע חס ושלום.

ומי שרוצה שהבעל דבר מתגבר עליו יותר ויכבד נתפס הרבה והוא בספנה גדולה בכל עת, הוא צריך לבכות יותר ויותר, כמו לאה אמנו שהיתה בוכה כל כך לפני ה' יתברך שלא לפל בחלקו של עשו עד שהיו עיניה רכות, וזכתה לפעל בקשתה על ידי בכיתה העצומה מאד.

כמו כן כל אחד מישראל אם יכבה באמת לפני ה' יתברך פמה וכמה פעמים בלי שעור, אז בודאי יעורר רחמי יתברך וינצל מלפל בחלקו של עשו ויזכה להתקרב אליו יתברך באמת ולכלל בו יתברך על ידי הדמעות דקדשה דיקא, כי על ידי זה נכלל אחר הבריאה באחד כנ"ל (הלכות שלוחין ה"ג):

ויעבד יעקב ברחל שבע שנים ויהיו בעיניו כימים אחדים באהבתו אתה (כט כ)

יש דרכים שאף הפשוטים יגיעו לאהבה עזה

אבל זה הבחינה אינו נשפך בתחלה רק בשביל צדיקי הדור, אף אחר כך כשישפך להם זה הבחינה, אור האהבה עזה, מחמת הנדבכות החמירות במעשי המצוות, אז יוכל לבא לזה הבחינה אפילו מי שאינו בהנדבכות כל כך, וזוהי לזה בשביל צדיקי הדור.

ועוד יש תקנה לזה מי שלא נדבק בראוי לבא לבחינה זו אור האהבה הנזכרת לעיל, על ידי תפלה ופתוי לה' יתברך בעבור אור האהבה שיזכה לה, ומחמת גדל האהבה וההשתוקקות שזה האדם משתוקק לבחינה זו, אז אף על פי שזה האדם אינו ראוי לה מצד מעשיו, אבל ה' יתברך ברב רחמיו וחסדיו שפרא את העולם בגין דיתקרי רחום וכו', מרחם עליו ומשפיע עליו אור האהבה עזה הנזכרת לעיל. ואף על פי כן אינו אצלו בבחינה 'מאדשה' להיות אצלו תמיד האור האהבה הנזכרת לעיל בבחינה אחרת, כמו אצל צדיקי הדור שהם תמיד דבקים בה' באהדות גמור.

ענין זה נרמז בכתוב 'כי יפתה איש וגו'

וזהו 'כי יפתה איש', הינו שיפתה איש ומתפלל לפני ה' יתברך לבא לזה הבחינה, 'אשר לא ארשה' אצלו מחמת מעשיו, ומן הסתם יעזר לו ה' יתברך ברב רחמיו וחסדיו, אזי 'מהר ימנהג לו לאשה', רצה לומר שימנהג זה האיש לדבק את עצמו בבחינה זו בדבקות אמיתית במסירות נפש ממש עד כלות הנפש, שיהיו אצלו בבחינה אשה, כמו אצל צדיקים גמורים שהם דבקים תמיד במדה זו.

ואם מאן 'מאן אביה לתתה לו' (שמות כב טו), פרוש, שאף על פי שנזכרה וגם כלתה נפשו לזו הבחינה, ואף על פי כן 'מאן אביה לתתה לו זאת הבחינה, וגמר אמר הכתוב שאף על פי כן, 'כסף' הינו הפספה, 'ישקל כמהר הבתולת', הינו שהוא שקול כאלו בא לבחינה אור האהבה עזה הנזכרת לעיל.

הרמז בפסוקים

וזהו שאמר הכתוב ולבו הלבד לגזו וגו', רצה לומר בחינה לבן העליון שהוא חסד הבורא ברוך הוא, שהוא אור האהבה עזה, הלבד לגזו לחבר את עצמו, עם צאנ"ו, הינו צדיקי הדור. ובחינה התחברות מרמז במלת 'לגזו' שהוא אותיות ג"ז ו"ז, ג"ז היא עשר, ו"ז גימטריא 'אחד', מרמז על התחברות עשר ספירות שיהיו בבחינה אחרת פשוט.

הקו הוא ההמשכה מבחינת פנימיות אין סוף ברוך הוא, ופעלתו בעולמות היא המשכת האור האלקי הבלי גבול בעולם. **והינו** דבחינוניות הקו, הרי כל מה שיוֹרד ונמשך, נחצמץ ונתמעט האור, ובפנימיות הקו (ששרשו מפנימיות אין סוף, 'תפארת העולם') אין בו התחלקות ונמשך בכל מקום בשונה.

והם הם שני הענינים בהולדת הצאן כו', דפעלת יעקב על ידי המקלות (השיר) להצלה אלקית שבהנהגת הטבע, הוא מצד המשכת חיצונית הקו, שרש הנהגת הטבע; והולדת הצאן בדרך גס הוא מצד המשכת פנימיות הקו, שרש הנהגה נסית (חלק לה עמ' 131 ואילך):

ולבו הלבד לגזו את צאנו ותגב רחל את התרפים וגו' (לא יט)

בת עין

רבי אברהם דב מאברוטש זי"ע

רמז דרך עבודת ה' בפסוק

נראה לי שהתורה הקדושה מרמזת לנו בכאן דרך עבודת ה' יתברך. ותחלה נקדים לבאר הפסוק (שמות כב טו) 'וכי יפתה איש בתולה אשר לא ארשה וגו' מהר ימנהג' וגו'.

צדיקי הדור זוכים לבחינה 'אהבה עזה' בבחינה 'מאדשה'

דהנה עקר העבודות הוא הנדבכות הנפש, הינו לזכך אותו מפל מיני גשמיים, שלא לאהב ולהשתוקק לשום דבר מעולם הזה הגשמי, רק שתמיד יהיה בוער בלבו אהבת הבורא ברוך הוא, ולכסוף ולהשתוקק תמיד אליו יתברך בכלות הנפש באהבה עזה ותשוקה גדולה עד מאד.

וזהו בחינת צדיקי הדור, שזוכים לבא לבחינת אהבה עזה, מחמת מעשה המצוות שעוסקים בהם תמיד בלי בטול אפילו רגע אחת לבטלה חס ושלום, מחמת זה הבורא עולמים משפיע להם בחסדו ובטובו אור האהבה עזה.

וזהו 'כי גר מצוה ותורה אור' (משלי ו כג), הינו, על ידי ה'ר מצוה' שצדיקי הדור עוסקים בהם, זוכים 'לתורה אור' האהבה עזה הנזכרת לעיל. ואז התורה אור אהבה עזה הנזכרת לעיל הוא בבחינה מאדשה לצדיקי הדור, בבחינה אחרת, מחמת מעשיהם הטובים מאד, כמו שאמרו חז"ל (ברכות נז.) על פסוק (דברים לג ד) 'תורה צוה לנו משה מורשה', אל תקרי 'מורשה' אלא 'מאדשה'.

שהוא בחינת האור והחיות הפנימי המתלבש בעולמות בפנימיותם להחיותם, והנהגה שלמעלה מהטבע שרשה מההמשכה שבבחינת בלי גבול.

באור דעות המפרשים הנ"ל על פי פנימיות

ועל פי זה יש לבאר הדעות הנ"ל – בפנימיות הענינים: ובהקדם המבאר דבחינת יעקב – אותיות 'בקע' – מורה על המשכת ובקיעת אור ה'קו' לאחרי הצמצום, וזו היתה כל עבודת יעקב בצאן לבן, להמשיך בחינת 'לבן העליון', אור אין סוף שלמעלה מהצמצום, בעולמות עקדים נקדים כו', שהמשכה זו היא על ידי אור הקו, שפוקע את חשך הצמצום.

ב' שיטות בענין אור הקו

והנה ידוע, שיש ב' שיטות בנוגע לאור הקו: א, הקו הוא ההמשכה שבבחינת מדה וגבול, והינו דשרשו הוא מבחינת הגבול שבאין סוף (פי האין סוף, כשם שיש לו כח בבלתי בעל גבול כן יש לו כח בגבול), ב, הקו הוא ההמשכה שבבחינת בלי גבול, והינו דשרשו הוא מבחינת אור אין סוף הבלתי בעל גבול, אלא שזהו כמו שהאור אין סוף הבלתי בעל גבול מאיר בעולמות.

באור שתי דעות המפרשים על פי זה

וזהו תכן שתי הדעות, מה היה העקר בהולדת הצאן, דלהדעה שהקו הוא המשכה שבבחינת גבול ומדה, הינו שבאין סוף גופא ישנו שרש מקור הקו (שרש האורות), הרי עקר המעלה והשלמות אינו בפעלה נסית היוצאת מדרכי הטבע, אלא שהמשכת אלקות היא בטבע גופא, כפי שהטבע הוא במציאותו, ולכן מפרשים שעקר פעלתו של יעקב, המשכת הקו היא בפעלה הטבעית דהמקלות, שזו היתה הצלחה מיחדת מאת ה'.

והפרוש שעקר הולדת הצאן היתה בדרך גס, הוא כהשיטה שהמשכת אור הקו היא מהאור שבבחינת בלי גבול, והינו מה שאור אין סוף הבלי גבול צמצם את עצמו להיות בבחינת 'קו' (כדי שיוכל להאיר בעולמות), אבל זהו מה שאור אין סוף הבלי גבול מאיר בעולם.

באור הדעה השלישית

ואפן הג' הנ"ל שהיו כאן ב' הענינים, הוא לפי המבאר בכמה מקומות, שפקו עצמו ישנם שני הענינים – חיצונית הקו ופנימיות הקו. דחיצונית הקו הוא הגלוי הנמשך בעולמות באפן של התלבשות, ובא בבחינת התחלקות, וענינו שיהיה על ידו התהוות העולמות, וגלוי האור בעולמות הוא בכל עולם לפי מציאותו; ואלו פנימיות

באר משה

רבי משה אלנקים בריעה מקוזניץ זיע"א

החדוש הוא כשמוע כבר בימי הבחירות
לדרגה עליונה

העקר הוא שניגוע האדם תכף בימי הבחירות
לחכמה העליונה, דכשהוא כבר בימי
הזקנה, אינו מהחדוש שמושיג החכמה העליונה
(ד"ה א"י ברמז):

קדשת לוי

רבי לוי יצחק מברדיטשוב זיע"א

השכר הוא על כך שהאדם משקע
מנעוריו עד גיל י"ג בתאוות ומשכרם

עקר שכל המגיע לאדם הוא מחמת שרגיל
מנעוריו בתאוות הגופניות, כי נפש
השכלי בא לו אחר י"ג שנים, והוא משקע
בתאוות, והוא משכר התאוות הגשמיות ועובד
את ה', מחמת זה מגיע לו שכל (ד"ה ישר):

חתן וכלה

קדשת לוי

רבי לוי יצחק מברדיטשוב זיע"א

שמחת חתן וכלה כשמחת הרגל

ויהי כאשר ראה יעקב את רחל. רמז
לשמחת חתן וכלה שהוא כמו שמחת
רגל:

פני מנחם

רבי פנחס מנחם מגור זיע"א

לחתן יש שמירה על ידי מלאכים

כ"ק אדוני אבי ו'ל אמר, מ'פתו י'שיש
כ'גבור ל'רוץ א'רח ר"ת 'מ'כאל,
ש'לחתו יש שמירה על ידי המלאכים (תשנ"ו):

תפארת עזיאל

רבי עזיאל מייזליש זיע"א

על האדם להתגבר על יצרו ולצנוע על
ידי יראת שמים

'יום' רמז לקדשה ו'לילה' רמז על דברים
השפלים שהוא לילה וחשף. וזה
'ביום', בעבודתו ית', ה'יתי 'לחרב' לעבד
בחמימות, ול'קרח בלילה' לצנוע א"ע מחמימות
היצר:

יום, אבל אינם מתעוררים לעשות תשובה
שלמה שעל ידה יבוא, רק אומרים בפיהם
'כי לישועתך קוינו כל היום', והעקר חסר
מהם שהיא התשובה.

אין נכון לצפות לגאלה בלא תשובה

ואפשר כי לזה נתפנן הנביא עליו השלום
שאמר (הושע יא ז) 'ועמי תלואים
למשוכתי וא'ל על יקראתו יחד לא ירומם',
דלכאורה 'אל על יקראתו' אין לה הבנה.
אמנם לפי האמור יבוא על נכון, שאומר
'ועמי תלואים', הינו עיניהם תלויים ומקנים
מתי אגאלם מן הגלות ואשיבם לארצם
כבראשונה, ואומרים בפיהם 'כי לישועתך
קוינו כל היום', אבל אין בפיהם נכונה,
כי הגאלה תלויה בתשובה, כמו שנאמר
(ירמיה ג כב) 'שובו בנים שובבים ארפה
משובתים', כי אינם נגאלים בלי תשובה.

וזהו שאומר 'ועמי תלואים למשוכתי',
כמו שאומרים שמקנים שאשיבם
למקומם, אבל משליכים הדבר עלי,
שאומרים שתשובה זו תלויה ביד השם,
שהוא ירחם עלינו ויפדנו מתוך הגלות,
וזהו 'ואל על יקראתו', 'ואל על' תרי מלי
נינהו, דהינו פעם אומרים 'אל' ה' תלויות
עינינו שיגאלנו מן הגלות הזו, וזהו מלת
'ואל', ופעם אומרים 'על' ה' מטל העל
של הגלות הזו, כמו (תהלים נה כג) 'השלך
על ה' יהבך', ואין האמת כן, שהעקר הוא
שיעשו תשובה.

והדבר הזה שהוא התשובה שבה תלויה
הגאלה אינם מתעצבים ומסכימים
יחד לעשותה, וזהו יחד לא ירומם', דהינו
אינם מסכימים יחד לעשות התורמות
שבה יגאלו, והיא התשובה כאמור, וזהו
'יחד לא ירומם' לעשות תשובה (פרשת נצבים
ד"ה אי נמי אתם נצבים):

לשונות של אור

בחירות

אוהב ישראל

רבי אברהם יהושע העטיל מאפטא זיע"א

בדיקת החמץ אור לי"ד - רמז לבר
מצוה

אור לי"ד בודקין את החמץ לאור הנר וכו'
דגמית הקטן שנעשה בר מצוה אחר
שלש עשרה שנים (ד"ה שיד):

ברחל מרמז שגם אותם שאינם כ"כ
בהזדככות יכולים להשיג נגיעה בבחינה
זו

ורחל מרמז על אותן שאינם בהזדככות
כל כך, ואף על פי כן נכספה וגם
כלתה נפשו לבא לזו הבחינה, ויש להם
מזה בושח והכנעה, ואז הקדוש ברוך הוא
משרה שכינתו עליהם, כמאמר הכתוב
(ישעיה נז טו) 'את מי אשכון וגו', והשכינה
מבנה בשם רחל כפידוע (וזהר ח"ג רמד).

וזהו ותגב רחל את התרפים אשר לאביה,
הינו בפעם שבחינת לכן העליון
הלך לגז ולחבר עם צאנו, אז ורחל מי
שהם מכנים בשם רחל, שאינם זוכים מצד
מעשיהם לבחינה זו, נגבה את התרפים,
אף על פי כן יכולין לבא לתרף ועקר
בחינת עבודה הנזכרת לעיל, מצד זכות
צדיקי הדור, ומצד הכספה וההשתוקקות
והבושה שיש לו.

מחמת הבושח וההכנעה יעזר ה' לבוא
לבחינת אהבה עזה

וזהו 'כי אסף אלהים את חרפתי' (ל כג),
הינו שרחל מרמז על אותם שאינם
בהזדככות גמור, אמרה, 'כי אסף אלהים
את חרפתי', הינו הבושח וההכנעה שיש
לי, מחמת זה יעזר לי הבורא ברוך הוא
לבא לבחינת האהבה עזה הנזכרת לעיל.
יהי רצון שנזכה לזה, אמן, כן יהי רצון:

הפטרה

ועמי תלואים למשוכתי וא'ל על יקראתו
יחד לא ירומם (הושע יא ז)

מחשף הלבן

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

התעוררות לגאלה בדור האחרון

והנה בעונות כל ימי ארץ הגלות בכל
חצות לילה שהשכינה צועקת
ומתרעמת על צערה בגלות, כל העולמות
מזדעזעים ובוכים וצועקים עמה, והאבות
והאמהות והשבים ומשה רבנו עליו
השלום וכל דור וכל בני ישראל שבאותו
עולם, כלם מתחננים ובוכים לפני הקדוש
ברוך הוא באותה שעה על צערה של
שכינה עד מתי הולכת ומצטערת.

וזה הדבר בא להודיע משה רבנו עליו
השלום לנשמות העתידות להיות
באותו הדור האחרון הרואים בארץ הגלות
יותר מדאי ואינם שמים לתת על לב מדוע
ארץ הגלות הזו, והם באמת מאמינים
שיבוא מלך המשיח ומקנים תשובתו בכל

(לאה):

מהרי"ד מבעלזא

רבי ישכר דב מבעלזא זיע"א

המשכת קדשת המקדש למקום
המתפלל

אף עתה שאין לנו ביהמ"ק יוכל כל אחד
להמשיך למקום שעומד בו - אף בחוץ
לארץ - קדשת ביהמ"ק ממש, ונחשב כאלו
הוא עומד ומתפלל בביהמ"ק (ד"ה וירא):

תפארת שלמה

רבי שלמה מנדומסק זיע"א

עקר התפלה הוא כבוד המקום ובקשת
צרכים הגשמיים והיו טפלים

זאת תורת האדם, שיתכונן בעקר תפלתו,
שיתגדל ויתקדש שמיה רבא, ואח"כ
על יסוד הנאמן הזה יתפלל ג"כ על צרכי
עצמו בעניני עוה"ז השכינים לעבודת הבורא,
בקיום הגוף בבריאות ובפרנסה, וזה ההכרח
לא יגנה (ד"ה ויפגע הא):

אהל ישכר

בשם רבי דוד מלעלוב זיע"א

ירבה להתפלל עד אשר יזכה להענות

ויפגע במקום. ויפגע' הוא מלשון פגע,
שומה על האדם להרבות בתפלה
במפגיע עד אשר יזכה להענות בתפלתו וכו',
ובמקורו באידיש: מען מיז זיך פעגן ביי
אונזער ליבען באשעפער:

שפתי צדיק

רבי פנחס מנחם מפליץ זיע"א

הטעם שנקראת התפלה 'דאויניו'

בשם הרה"ק מפרשיסחא זצ"ל שמשום
זה נקרא תפלה בלשון 'דאויניו',
הינו 'דאבינו', שהאבות הקדושים נתנו כח
בתפלה שבם יוכל כל אדם למצא מקומו
וכל מבקשיו (אות ג):

לחכמי המוזיק"א, כי בשהיו מגביהים קולם
בשיר היה נרמז שרצונם לסלק השפע
מרשעים וכו', וכשהיו מזמרים בקול נמוך
אדרבה כונתם להמשיך השפע בתחתונים
בכל הברואים, דהינו גם לרשעים, הגם שאין
עושים רצון הבורא אעפ"כ יהיה השפע מצד
הטוב ורחמנות (ד"ה א"י ויקח):

תורה

בת עין

רבי אברהם דב מאברוטש זיע"א

על ידי שקידה רבה בתורה אפשר
להגיע ליראה עלאה

ע"י עסק התורה ביגיעה רבה ובשקידה
והתמדה, שישים כל מחשבתו ולבו
רק בעיון התורה והמצוות, ועי"ז נתקדש מחו
ולבו ויוכל להגיע לבחינת יראה עילאה (ד"ה
ויצא יעקב):

תפלין

אזור אליהו

רבי אליהו מזויסקיט זיע"א

סגלת מצות תפלין להמשיך חיות
דקדשה לכל העולם

סגלת מצות תפלין שהם בליטה על האדם,
היינו שיהיה בולט ונפר קדשת השם
יתברך על כל העולם (ד"ה א"י כתיב):

תפלה

פלא יועץ

רבי מרדכי דב מהורונסקיט זיע"א

גלוי אהבת ה' המסתרת בלב על ידי
תפלה בקול

מי שלא זכה לזה עדין שיהיה לבו פתוח
כאולם ולהתלהב ברשפי אש שלהבת
ו"ה, העצה לזה הוא וכו' למשר עצמו בתבות
התפלה בקול המעורר הכונה, עד שירגיש
נעימות ומתיקות מהדבור, ועי"ז תתעורר
הנקדה שבלב לגלותה מהסתרה (ד"ה ועיני

מזל

אור התורה

רבי שלום תאומים זיע"א

טעם שמברכים זה לזה במטבע הלשון
'מזל טוב'

כאשר יעשה איזה נשואין, שהוא מצוה
אחת ממצוות התורה, אומרים לבעל המצוה
'מזל טוב', כי ע"י המצוה יכול להיות באשר
יעשה אותה ע"ד הנכון, ישיג עי"ז שיתעלה
למזל טוב אף שהיה בתחלה במזל רע במזל
היומי (אות ז):

שבת

תפארת שלמה

רבי שלמה מנדומסק זיע"א

השכינה בתוכנו בשבת גם בגלות

גם בזמן הגלות השכינה שורה בתוכנו ביום
השבת וכו', כי לא יבצר מכל איש אשר
הוא מזרע ישראל להיות לו ביום השבת
התעוררות הקדשה, ואם הוא רוצה לגשת
אל הקדש נקל לו להשיג הקדשה יותר מימי
החל (ד"ה ושבת):

שנה

דברות חיים

רבי ישעיה מפשעודבורג זיע"א

יש לחזר בשנה על הלמוד

צריך האדם לחזר בלילה בעת שנתו על
מה שלמד ביום, ובאם אינו חוזר
על למודו אין זו שנה הגונה (ד"ה ויקץ):

שיר

קדשת לוי

רבי לוי יצחק מברדיטשוב זיע"א

ענין הגבהת והנמכת הקול בשיר הלויים

וזה היה העבדות של לויים שהיו מזמרים
בכלי שיר, לפעמים היו מגביהים קולם
בשיר ולפעמים היו נמוך קולם, כמו שידוע

אוצרות גאוני הדורות

דמשמע אף בחוץ לארץ, והלא אין
השכינה שורה בחוץ לארץ. לזה אמר
והנה אנכי עמך, רצה לומר שאני בעת
עמך בארץ ישראל, על ידי זה ושמרתיך
בכל אשר תלך אוכל לשמך בדרך אף
בחוץ לארץ.

על מה שדבר הקב"ה עם יחזקאל בחוץ
לארץ, והלא אין השכינה שורה בחוץ
לארץ. ותרצו דעל ידי ששרתה עליו
תחלה בארץ יוכל לשרות גם בחוץ
לארץ. ואם כן גם כאן קשה מה שאמר
לו הקב"ה ושמרתיך בכל אשר תלך

והנה אנכי עמך ושמרתיך בכל אשר תלך

(כח טו)

גבורות שלמה

רבי שלמה קלוגר זצ"ל

השראת השכינה בחוץ לארץ

נראה הפונה דהנה חז"ל (מ"ק כה). הקשו

מכל פשע מפני שנעלם ממנו מקום המקדש ולא ידע שהוא ישן עליו, מכל מקום איך באה תקלה על ידו הלא אין הקב"ה מביא תקלה לתסידים אף במילי שאינו בר אכילה, ולכן הצר לו באמרו 'מה נורא המקום הזה'.

אולם לפי מה שפיתח הרמב"ן (ב"ב עט:) דאין מעילה בהקדש הבא מאליו שלא נהקדש על ידי אדם, אם כן המקום הזה לא נהקדש כלל על ידי אדם והיה רק קדשה הבאה מאליה מן השמים, כמו שכתב רש"י ו"ל שבית המקדש של מעלה מכון כנגד בית המקדש של מטה, וכל קדשתו נמשכה מהקדשה של מעלה, ובזה הרגיע את עצמו ואמר וזה שער השמים, הינו שיש במקום זה רק קדשה שמימית שבאה מאליה ואין בה שום אסור מעילה.

מוסר מלכים

רבי ישעיה רומאנין זצ"ל

אף בבית המקדש צריכים הכנות גדולות כדי שיתקבלו התפלות

קשה, שמתחלה הפליג בשבח המקום ואמר "מה נורא המקום הזה", ושוב אמר "אין זה כי אם בית אלהים", שהוא לשון מעוט, ונשמע כאומר "אין זה מקום כל כך חשוב אלא רק בית אלהים". עוד קשה, מדוע אמר הפסוק בסתם "ויירא", ולא פירש ממה פחד.

ויש להקדים את הגמ' בחגיגה (יב), 'אדם הראשון מן הארץ עד לרקיע וכו', וכיון שסרח, הניח הקב"ה ידיו עליו ומעטו'. ובמדרש (ילק"ש רמז תתכו, ועי' סנהדרין פ.) נוסף 'והעמידו על מאה אמה'. וצריך באור בדברי הגמ' והמדרש.

ונראה לבאר, שקדם חטאו של אדם הראשון, לא היו ננעלים בפניו שערי שמים, ותפלתו היתה מתקבלת בלי עמל ויגיעה. אף אחר שקטא וגרשו ה' מפניו, כמעט ואברהם תקנתו שלא יוכל לדבר עוד עם ה', אלא שנתן ה' רפואה למכתו, והכין לו מקום שבו יוכל להתפלל, והוא בית המקדש. אמנם, כדי שיתקבלו התפלות, צריך לכך הכנות רבות.

וזהו שאמרה הגמ', 'אדם הראשון מן הארץ עד לרקיע', שתחלה היו שערי שמים פתוחים בפניו, וכיון שסרח וגרשו מפניו, הניח הקב"ה ידיו עליו, כלומר 'הגן עליו', וכמו שנאמר 'ושכתי כפי עליך' (שמות לג, כב), 'ומעטו, והעמידו על מאה אמה', שנתן לו את האפשרות

ויאמר שאול

רבי שאול נחמיאש זצ"ל

גאלת ישראל בזכות למוד המשניות

'משנתו', אמרו זכרונם לברכה (ב"ר סט ז) ממשתנו. ופרש החיד"א ו"ל (נחל קדומים אות ו), על פי מה שאמרו ו"ל 'גם כי יתנו בגוים עתה אקבצם' (הושע ח א), דבזכות המשניות נגאלין, ע"כ. נמצא ששכר המשנה גדול להציל מן הגלות.

ואפשר שהיה רמז ו"ל (ב"מ לג.) העוסקים במשנה מדה ומקבלים עליה שכן בעולם הזה. וקשה פשיטא שיקבל שכן ומאי קא משמע לן, ועל פי זה יבוא על נכון שרצונו לומר מקבלים עליה שכן בעולם הזה שבזכותה תבוא הגאולה, מה שאין כן לשאר מצות ששכרם לעולם הבא.

ויירא ויאמר מה נורא המקום הזה אין זה כי אם בית אלהים וזה שער השמים

(כח יז)

טל תורה [החדש]

רבי מאיר אריק זצ"ל

אסור מעילה בקדשה הבאה מאליה מן השמים

נראה לי לומר טעם לשבח על מה שיעקב אבינו ע"ה אמר 'מה נורא המקום הזה', כי מורא עלה על ראשו דשמא מעל בהקדש, דהרי על ידי החלום נודע לו שהיה ישן על אדמת קדש מקום בית המקדש, ואף דמבאר בגמרא (מעילה יח:) דאין מעילה במחבר, מכל מקום כבר כתבו המפרשים דרק מקרבן מעילה נתמעט אבל לא מאסור תורה.

והגם דהיה שוגג בדבר שלא ידע עד שהקיץ משנתו ואם כן אין בו אשם כלל, אף מבאר בגמרא (חולין ה:) השתא בהמתן של צדיקים אין הקב"ה מביא תקלה על ידם, צדיקים עצמן לא כל שכן. ואפילו לפי מה שכתבו התוספות שם (ר"ה צדיקים) דזה דוקא במידי דאכילה אבל לא בשאר דברים, מכל מקום נראה דרק אצל צדיק יש לומר כן, אבל לא לחסיד דעדיף מצדיק (נדה יז), ואצלו אף במידי דלאו בני אכילה נינהו אין הקב"ה מביא תקלה על ידו, ולכך דאג והצר לו על שבאה המקשלה הזאת תחת ידו.

ועכשו הכל על מקומו יבוא על נכון, מה נורא המקום הזה, שדאג דילמא מעל בהקדש, ואין לומר דחף הוא

אדרת אליהו

רבי יוסף חיים ב"ר אליהו זצ"ל

שכר המצות בעולם הזה

יובן קשור הפסוקים, דידוע מה שהקשו המפרשים ו"ל איך שכר מצות בהאי עלמא ליכא, והא כתיב (דברים כד טו) 'ביומו תתן שכרו', ואדרבא צריך לשלם בעולם הזה. ותרצו דהמצות נצטוו ישראל על ידי שליח הוא משה רבנו ע"ה, וקימא לן (ב"מ קי:) השוכר על ידי שליח אינו עובר משום 'ביומו תתן שכרו' לא השליח ולא המשלח, ואמנם 'אנכי' ו'לא יהיה לך' מפי הגבורה שמענום, ולזה צריך לשלם בעולם הזה משום 'ביומו תתן שכרו', דדבור זה מפי הגבורה שמענו, עכ"ל ו"ל.

ובזה יובן והיה זרעו כעפר הארץ ופרצת וכו' ונברכו וכו', ואם תאמר ואיך יתכן זה והלא שכר מצות בהאי עלמא ליכא, ומהיכן יבואו הטובות האלו, לזה אמר והנה אנכי עמך, רצה לומר דבור 'אנכי' של עשרת הדברות הוא יהיה 'עמך' בעולם הזה לקבל שכר בו, כי על דבור 'אנכי' צריך לשלם בעולם הזה משום 'ביומו תתן שכרו' ואינו שיך בו מאמר 'שכר מצות בהאי עלמא ליכא'.

וייקץ יעקב משנתו ויאמר אכן יש ה' במקום הזה ואנכי לא ידעתי

(כח טז)

מנוחת אהרן

רבי רפאל אהרן קנאפפלער זצ"ל

התעלות בסלם המדרגות על ידי סלוק הנגיעות והפניות

יש לפרש בס"ד על פי מה שראיתי מובא בשם הגאון אבדק"ק ווירצבורג זצ"ל דבר יקר, דאיש הישראלי צריך להיות אדוק בכל מחשבותיו ומעשיו בהקב"ה ולא יהיה לו שום פניה עצמית, כי הפניה עצמית גורם לאדם שלא יוכל לעלות בסלם המדרגות. ואמר על זה מליצה נאה, 'אנכי עמד בין ה' וביניכם ולא עליכם בהר' וגו' (דברים ה ה), כלומר שמדת 'אנכי' הוא המבדיל בין ה' וביניכם, ועל כן לא עליכם בהר.

והנה יעקב אבינו ע"ה מבקר שבאבות השלים את עצמו כל כך שאפילו בשעה שהיה ישן נראו אליו מראות אלקים, וזה היה על ידי שהיה נפשט לגמרי מכל תענוגי עולם הזה, וכל מעשיו ומחשבותיו היו בלי פניה עצמית, ועל זה רמז הפסוק **אכן יש ה' במקום הזה** אפילו בשעה שהיה ישן, וזכה לזה על ידי ואנכי לא ידעתי, שלא היה אצלו פניה עצמית.

יש לאל ידי לעשות עמכם רע ואלהי אביכם אמש אמר אלי לאמר השמר לך מדבר עם יעקב מטוב עד רע (לא כט-ל)

משה יוסף

רבי יוסף פיש זצ"ל

טעותו של לבן באפשרות הבחירה
החפשית

הקושיא בזה נגלה לעין כל רואה, אם הקב"ה הזהירו מלדבר, מכל שכן לעשות, אם בן סתר לבן את דברי עצמו. ונראה לי, דלכן לא ידע ולא השיג עד עתה אפשרות הבחירה החפשית אשר הניח הבורא ב"ה לאדם, כמו שפרעה במצרים לא היה יכול להשיגה, לכן פאשר שמע לבן שהקב"ה גזר עליו שלא ידבר עם יעקב מטוב ועד רע, היה סבור שבודאי לא יהיה יכול לדבר מאומה עם יעקב או שיעשהו אלם.

אכן פאשר השיגו ודבר עמו דברים הרבה, ראה שיש ביכולתו לדבר עם יעקב נגד אזהרת הבורא, החזיק בטעותו ואמר מעתה אני רואה שיש לאל ידי לעשות עמכם רע, יען אלהי אביכם אמש אמר אלי השמר לך מדבר עם יעקב מטוב עד רע, ואני דברתי עמכם רע ולא ארע לי כלום, מזה אני לומד שגם לעשות עמכם רע יש לאל ידי לעשות, אפלו שהוא ודאי במכל שכן נגד רצונו, לכן אמר לי למה גנבת את אלהי, נמצא הראה לבן בפרהסיא שהוא מורד באלקים.

עדות הגל והמצבה

באורי מהרא"י

רבי ישראל איסרלן זצ"ל

מאונן של יעקב אבינו לקבלת עדות
המצבה לצרכו לדורות

עד הגל הזה ועדה המצבה אם אני לא אעבר אליה את הגל הזה ואם אתה לא תעבר אלי את הגל הזה ואת המצבה הזאת לרעה (לא נב). לגבי ידידה לא קאמר 'אם אני לא אעבר אליה את הגל הזה והמצבה הזאת', לפי שיעקב לא רצה לקבל מצבה סימן לצרכו לדורות, לפי שעתידה תורה לאסרה לבניו ולהשניאה לפני הקדוש ברוך הוא, דכתיב (דברים טז כב) 'אשר שגא ה' אלהיך', אף על פי שהיתה אהובה בימי האבות כדאיתא בסמ"ג (ל"ת מא). אכל לצרף לבן קבלה, שלא היתה שנואה בקימו.

היה צריך לעשות את לאה עקר, ולא את רחל.

ונראה שהקשה לרבי יצחק ולרבי אבא, על מה שנאמר כאן, לאחר שילדה לאה בן אחד, "ורחל עקרה". והלא מזה, עדן אין ראיה שרחל עקרה, שהרי לא כל הנשים מתעברות ויולדות מיד, והיה צריך לומר זאת לאחר שסיים לספר שלאה ילדה כמה בנים, לפני שאמר "ותרא רחל כי לא ילדה ליעקב" (בראשית ל, א). ועוד, מדוע אמר הפסוק "ורחל עקרה" ולא 'ורחל לא ילדה'? ומזה הכריחו שאין פונת הכתוב לספר שרחל לא ילדה, אלא שהיא היתה 'עקרו' של בית.

אלא שנחלקו מה גרם למה. לדעת רבי יצחק, בגלל שיעקב החשיב את רחל לעקר הבית, והיה דר אצלה בקביעות ולא אצל לאה, לכן פתח ה' את רחמה של לאה. ולפי זה, פונת הכתוב 'ויפתח את רחמה ורחל עקרה', הינו שהסבה שלאה ילדה, היא בגלל זה שיעקב החשיב את רחל עקר, ולא את לאה.

אולם רבי אבא סובר להפך, שבגלל שלאה ילדה תחלה, ורוב מסבים של לאה היו, לכן עשה יעקב את רחל 'עקרו' של בית, וזאת כדי שלא תחשב שבגלל שאינה יולדת, אינה חביבה בעיניו. ולפי זה, פונת הכתוב 'ויפתח את רחמה ורחל עקרה', הינו שבגלל שלאה ילדה, החשיב יעקב את רחל עקר. (באדיבות 'מכון

חכמי ספרד' נתיבות)

ויחר אף יעקב ברחל ויאמר התחת אלהים אנכי (ל ב)

אמרות ה'

רבי משה אריה ליב ליטש-רוזנבוים זצ"ל

קבלת התפלה בארץ ישראל

ברש"י פרש וכי במקומו אני. יש לפרש משום דהיא אמרה שהיה לו להתפלל עליה כמו שהתפלל אביו כדפרש רש"י לעיל (פסוק א), לזה השיב לה התחת אלהים אנכי, וכי אנכי בארץ ישראל אשר עיני ה' צופות עליה, הלא אני בחוץ לארץ ויצחק התפלל בארץ ישראל, לזה פרש רש"י ו"ל וכי במקומו אני, ויובן על פי מה שכתב הרמב"ן דבאמת יעקב התפלל עליה אף לא נתקבלה תפלתו, וחשב דישיבת חוץ לארץ גרמה זאת.

להתפלל בבית המקדש, שארץ ההיכל הוא מאה אמה (יחזקאל מב, ח).

ומעתה יבאר הפסוק, שבאשר ראה יעקב שזה המקום שבו יבנה בית המקדש, שהוא המקום שממנו עם ישראל יתפללו, פחד ואמר "מה נורא המקום הזה", שאף שהוא מקום קדוש וממנו יתקבלו התפלות, שמא "אין זה כי אם בית אלהים", הינו, שהוא רק מקום קדוש, אף לא מקום שממנו יתקבלו התפלות ב'קלות', כמו שהיה קדם חטא אדם הראשון, אלא כעת נצרכות הכנות גדולות לכהן, ויתכן שלא יהיו ישראל בדרגה זו, ומכך פחד יעקב. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

וישא יעקב רגליו וילך ארצה בני קדם (כט א)

אמרי אש

רבי מאיר אייזנשטטר זצ"ל

כפית רגלי יעקב ללכת לחרן

ונראה הפונה משום שהיו רגליו רגילות ללכת מבתי בית המדרש של שם לבית המדרש של עבר, ולא רצו רגליו ללכת למקום אחר לחרן במקום נכר, על כן פשרצה יעקב ללכת לשם לחרן הכריח לשאת את רגליו. וזה שאמר וישא יעקב את רגליו הינו שהכרח לשאת את רגליו.

וירא ה' כי שנואה לאה ויפתח את רחמה ורחל עקרה (כט לא)

אור השכל

רבי אברהם בן אשר זצ"ל

מחלקת מה הסבה שרחל היתה עקרו
של הבית

מוכא במדרש (ב"ר עא, ב), "ורחל עקרה", אמר רבי יצחק, רחל היתה עקרו של בית, כמה שנאמר "ורחל עקרה", עקרה רחל. אמר רבי אבא בר כהנא, רב מסבין של לאה היו (פי' רב המסבים על שלחנו של יעקב היו של לאה. מהר"י), לפיכך עושים רחל עקרו.

וקשה, מה הכריח את רבי יצחק לפרש את מה שאמר הכתוב "ורחל עקרה", 'עקרו' של בית, ולכאורה נראה שהפונה לומר שהיתה עקרה ולא ילדה. עוד יש להבין, את דברי רבי אבא, שמאחר שרב המסבים (בשלחנו של יעקב) היו מלאה,

פנים יפות

רבי פינקס הורוויץ זצ"ל

שני עדים לעקב, ועדות אחת ללבו

יש לפרש הא דאמר אם אני לא אעבר את הגל ולא הזכיר מצבה, ואם אתה לא תעבר הזכיר שניהם הגל והמצבה, מפני שזכר כתבנו שיעקב היה לו דין ישראל וצריך שני עדים, פדכתיב (דברים יט טו) 'לא יקום עד אחד באיש', אבל לכן שהיה לו דין בן נח וקומא לו (סנהדרין נז:) בן נח נהרג בעד אחד, לכן לא היה צריך אלא עדות הגל לבד.

נזר הקדש

רבי אברהם יחיאל מיכל מגלוצא זצ"ל

עדות הגל לעקב ולבן, ועדות המצבה על יעקב

והתמיהה מפרסמת אמאי גבי לבן לא נקט אלא גל, וגבי יעקב נקט גל ומצבה. ועוד מה ראה בתחלת דבריו לחלקם ולהזכיר הגל בפני עצמו והמצבה בפני עצמו דהינו המצבה, ואצל המצבה אמר 'אם תענה את בנתי' גו' ולא הזכיר

בן אצל הגל. וכן למה באמת הצרכו שניהם הגל והמצבה.

ולבן נראה לי דכולא בחדא מחתא מחתינהו, והוא כי הכריתות ברית הזו היה על שני תנאים, מיד ולדורות, והינו 'מיד' מה שהתנה לכן עם יעקב עצמו באמרו 'אם תענה את בנתי' גו', ובענין זה לא היה התנאי אלא על יעקב לבדו ולא על לבן, וכלפי זה הקים יעקב לבד מצבה לעד על ברית והשבועה הזאת.

ועוד היה תנאי ביניהם בברית גם על זרעם לדורות, שלא יעברו אחד לגבול חברו בתורת מלחמה, והיה תנאי זה משתף בשניהם על יעקב ולבן. וכלפי ברית זה עשו לסימן הגל אבנים, ולפיכך היה לקיטת הגל זה משתף בין שניהם מצד יעקב ולבן, והיה לקיטת הגל זה על ידי בני יעקב, בהיות התנאי זה גם על זרעו לדורות, וכן היה על ידי אחי לבן שהם אנשי ארם, בהיות תנאי זה כולל לכל אנשי ארם, ועבור זה גם בן אלו ואלו אכלו יחד בסעודה על הגל הזה למופת הברית שבין שניהם.

לפיכך אמר שם לבן הגל הזה עד ביני

וביניך גו', כי תנאי ברית הגל היה מטל על שניהם. ושוב אמר והמצבה אשר אמר גו', דהינו המצבה הנקרא מצבה כדלעיל, אם תענה את בנתי ואם תקח נשים על בנתי גו', כלומר תנאי המצבה היא המצבה אינו אלא מצד יעקב לבד, שהשיעור לכן לאמר אם תענה את בנתי ואם תקח נשים על בנתי, יהא המצבה הזאת לעדה לרעה על עברו תנאי הברית והשבועה.

והינו דמסיק וקאמר עד הגל הזה ועדה המצבה, ובא לבאר ההפך וההבדל שביניהם, ועל זה אמר אם אני לא אעבר עליך את הגל הזה, כלומר עלי מטל רק חק תנאי אחד, שהוא בין זרעם לדורות אשר עליו הקימו למופת את הגל.

ושוב אמר ואם אתה לא תעבר את הגל הזה והמצבה הזאת לרעה, כלומר עליך מטל חק חייב שני תנאים מיד ולדורות, אשר עליהם הוקם שני סימנים הגל והמצבה, הגל בין זרעם לדורות לבל יעברו לגבול זרע לכן למלחמה, והמצבה על התנאי המטל עליו לבל יענה את בנותיו ולבל יקח נשים עליהם וכאמור.

מעשי צדיקים

ניסוח מאבני המקום ויטם מראשיתו (כח יא)

ברש"י, עשאן כמין מרוב סביב לראשו שירא מפני חיות רעות, התחילו מריבות זו עם זו, זאת אומרת עלי יניח צדיק את ראשו, וזאת אומרת עלי יניח, מיד עשאן הקב"ה אבן אחת.

בגני שהזדמן הרה"ק **האמרי אמת** זיע"א לעיר קילץ, בה התגוררו אחדים מקרובי משפחתו, הגיעה לאזניו השמועה כי יש דין ודברים בין קרובי משפחתו, מי מהם יזכה שביתו ישמש כאכסניה עבור הרבי.

פתח הרבי ואמר, חז"ל מספרים על יעקב אבינו עליו השלום שהיו האבנים מריבות ביניהן, 'עלי יניח צדיק את ראשו', עד שעשה הקב"ה מכלן אבן אחת, ושככה המריבה.

לכאורה לא מובן מדוע חדלו האבנים מלרוב, הרי גם עתה יכולה כל אבן לבקש שיניח הצדיק את ראשו דוקא בחלק שלה, אלא מכאן שבזמן שיש אחדות והלכבות מתמזגים כאיש אחד, כל הנגיעות מסתלקות מאליהם ואז כבר לא מענין את הצדדים על ידי מי תעשה הפעולה הטובה, ובלבד שהיא תעשה. (ראש גולת אריאל)

אכן יש ה' במקום הזה ואנכי לא ידעתי (כח טז)

כתב הרה"ק **הננסת יחזקאל מדענע** זיע"א בשם אביו הרה"ק **רבי משה פנט מדענע** זיע"א, לבאר את דברי הגמרא (חולין פט.) 'גדול מה שנאמר במשה ואהרן יותר ממה שנאמר באברהם, דאלו באברהם כתיב 'ואנכי עפר ואפר' ואלו במשה ואהרן כתיב 'ונחנו מה'.

לכאורה צריך לבאר את כוננתם, הלא גם אברהם אבינו אמר, 'עפר ואפר', ומה כבר הוסיף עליו משה רבנו, אלא משה רבנו לא הזכיר כלל 'ואנחנו', כי היה בעיני עצמו כמי שאינו בגדר מציאות כלל.

כל עוד אדם חושב עצמו ל'יש' ויכול לומר 'אנכי', לא הגיע עדין לשפלות האמתית, ומשה רבנו מגדל ענותנותו לא אמר 'ואנחנו', כי התבטל לגמרי מהמציאות, רק מאחר והכרח לפרש דבריו אמר 'ונחנו', אבל 'אנחנו' בשלמות עם א' לא היה מסגל לומר, לא כן אברהם אבינו ודוד המלך, שהם על כל פנים אמרו 'ואנכי עפר ואפר', 'ואנכי תולעת' (תהלים כב ז).

ידוע המעשה באחד מתלמידי הרה"ק **רבי דב בער ממעוזיטש** זיע"א, שבעת שחזר מרבו לביתו חלף סמוך לקארלין, ועקם את דרכו לבית ידידו הרה"ק **רבי אהרן הגדול מסארלין** זיע"א, נעמד והקיש על דלת ביתו, והנה קול יוצא מבפנים ושואל מי שם.

החבר שהיה מגדולי התלמידים, ידע שרבי אהרן מכיר את קולו וענה 'אנכי', אך רבי אהרן הגדול השיב מבעד הדלת הסגורה, 'מי יכול לומר 'אנכי', מלבד 'אנכי ה' אלוקיך', אין עוד בריה בעולם שיכולה לומר על עצמה 'אנכי'.

נמצאנו למדים דתבת 'אנכי' מורה שלא הגיע עדין למדרגת השפלות האמתית, ועל זה אמר הקב"ה 'אין אני והוא יכולין לדור בעולם' וכו' (סוטה ה:) , אבל על הענינים נאמר (ישעיה נז ט) 'אשכח את דכא ושפל רוח' וגו', וזוהי לחסות בנעם ה'.

לפי זה נראה לרמוז בכוננת הפתוב 'אכן יש ה' במקום הזה' והקב"ה שוכן עמו, משום ד'אנכי', לא ידעתי, כי אדם שאינו חושב עצמו ל'יש', זוהי ל'יש' ה' במקום הזה', והוא זוהי להשראת השכינה בשלמות. (דורות ישרים)

זיע"א להכנס לפניו ולשאל איך היתה חתימתם לשנה הקרובה, ולרבים מהם היה משיב את אשר נגזר עליהם.

שנה אחת נכנס אליו תלמידו הרה"ק רבי **שמחה בונם מפרשיסחא** זיע"א לשאל איך היתה חתימתו, והרבי ענה כי נגזר עליו שבשנה זו יפסיד ויאבד כל מעותיו, וכן היה, באותה שנה היו בני ביתו וצאצאיו חולים זמן ממושך.

את כל רכושו שהיה קרוב לחמש מאות רובל כסף ונחשב להון רב, נאלץ להוציא עבור רופאים ורפואות, עד שלא נותר בידו מאומה במה להתפרנס, והוא קם ונסע לוארשה הבירה, אולי יזמין לו ה' פרנסה טובה.

בוארשה התאכסן באכסניא טובה כדרך בימי עשרו במשך מספר שבועות, עד שחשבון הארוח היקר הגיע לעשרים וחמש רובל כסף ולא היה בידו ולו פרוטה אחת, כי לא הזדמנה לידי עסקא שיוכל להרויח מעט כסף.

ישב רבי בונם והצטער על החלול השם שעלול להיות בעטיו, אם לתלמיד חכם וחסיד כמוהו לא יהיה לשלם למלון עבור הזמן ששהה ואכל בו, צערו היה כה גדול, עד שהוא בכה במר נפשו, שפך דמעות, והתפלל לה' שישלח לו ישועה.

בתוך כך נכנס המשרת של המלון לשאל במה יסעד היום, האם בתרנגול הדו או באוז וכיוצא בהם, הדבורים האלו הכאיבו לו והוא בכה עוד יותר, והנה 'קרוב ה' לנשכרי לב', כאשר הבכי עבר והתחיל מעט להתאושש, התדפק על דלת חדרו שלח של הנגידה המפרסמת תמל'ל.

השלח הודיעו כי הנגידה חפצה שהוא ישמש כגזבר האחראי על כל מערכת הכספים שלה, והוא יקבל משכורת מכבדת בסך ששה רובל כסף מדי שבוע, כששמע זאת רבי בונם אמר בלבו, אם כבר עזר לי הש"י ופתח לי בחזרה שערי הצלחה, חוזר אני להיות 'בונם' כמקדם, ועל כן איני רוצה להיות שכיר שבועי שלה אלא לשמש כשותף בעסקיה, רק בדרך הזו אתרצה לה.

כאשר שמעה תמל'ל את תשובתו, חרה לה הדבר ולא שלחה אליו עוד, אף הוא בגדל אמונתו ישב בשלוה והשקט על דלתי התורה, כי בודאי כבר יעזר לו ה' יתברך.

אחר מספר ימים התישבה תמל'ל בדעתה, ושלחה להודיעו כי הוא מסכימה לתנאי

תעשר' (דברים יד כב), 'עשר בשביל שתתעשר', אם תקפיד על מצוה זו, הנני מבטיחך שתשרה הברכה במעשיך'.

הסוחר יצא מעודד מבית הרב, וגמר בלבו לקיים את עצת הצדיק, שלח ידו במסחרו, ובמהרה שבה ההצלחה להאיר לו פנים, הסוחר שראה בהצלחתו את התגשמות ברכת הרב מהר והפריש מעשרותיו לצדקה, ואת המעות העביר לרב כדי שיחלקו כראות עיניו לתלמידי חכמים נצרכים ונזקקים. (ויחל משה)

ויהי כאשר ראה יעקב את רחל בת לבן אחי אמו ואת צאן לבן אחי אמו וישש יעקב ויגל את האבן מעל פי הבאר וישק את צאן לבן אחי אמו (כס י)

שאל הרה"ק רבי יוסף גרינוולד מפאפא זיע"א, לכאורה צריך באור מדוע שמח יעקב בעת שראה את צאן לבן, בשלמא כשראה את רחל, הוא שמח מחמת שראה את זוגו ובזכות כך התאזר בכח לגלל את האבן מעל פי הבאר, אבל מה ענין צאן לבן.

ויש לפרש על פי הידוע מספרים הקדושים, דבאלו הצאן היו מגלגלות נשמותיהם של צדיקים, כמו שמספרים על הרה"ק **האוב ישראל מאפטא** זיע"א ששר נגון, ואמר שזהו 'נגונו של יעקב אבינו'.

אחר הסביר כי בגלגולו הראשון הוא היה אחד הכבשים בצאן של יעקב, וזוהי שבעת שיעקב רעה את הצאן, ברחה כבשה מהעדר והוא רץ אחריה, עד שהגיעה לנהר ושתתה ממנו, אז הבין יעקב שהיתה צמאה והמתין שתגמר לשותה, בזמן שהמתין נגן יעקב אבינו את הנגון הזה, והוא עדין זוכר אותו.

לפי זה מובן שבעת שראה יעקב את צאן לבן, הוא ראה את כל הנשמות הקדושות הגנוזים בהם והתמלא שמחה כנגדם, ולכן מיד גלל את האבן. (ויחי יוסף)

ועיני לאה רבות ורחל היתה יפת תאר ויפת מראה (כס יז)

במדבר (בר"ע טז), רכות מבכיה, שהיו אומרים כך היו התנאים הגדולה לגדול והקטנה לקטן, והיתה בוכה ואומרת 'הי רצון שלא אפל בגורלו של רשע', אמר רב הונא קשה היא התפלה שבטלה את הגזרה, ולא עוד אלא שקדמה לאחותה.

במוצאי יום הכפורים גילים היו לתלמידי הרה"ק רבי **יעקב יצחק מלובלין**

וידר יעקב נדר לאמר אם יהיה אלקים עמדי (כ)

ספר הרה"ק **האמרי חיים** זיע"א, כי יהודי נכנס אל זקנו הרה"ק רבי **חיים מקוסוב** זיע"א בעל **התורת חיים**, ואמר, 'רבי, אני נוסע לשבת לזאבליטוב', אל הרה"ק רבי **דוד מזאבליטוב** זיע"א, אחיו של התורת חיים ובנו של הרה"ק **האהבת שלום** זיע"א.

התורת חיים נפרד ממנו לשלום, אף בקרירות יתרה ותמונה, אחר שיצא לדרך ארעה תקלה והגלגל של העגלה נשבר, אחר שתקנוהו במשך זמן רב, נשבר האחר, בהמשך ארעו לאיש תקלות נוספות, ולבסוף לא עלה בידו להגיע עד השבת לזאבליטוב.

כשחזר החסיד אל התורת חיים הוא עמד ושאל, 'אם הרבי ידע מה שיקרה, שלא אוכל להגיע לזאבליטוב, מדוע לא אמר לי שלא אסע', ענה הרבי, 'באמת לא ראיתי ולא ידעתי כלום, רק כאשר שמעתיך אומר שאתה נוסע לזאבליטוב ולא אמרת אם ירצה ה', הבנתי מיד שמשהו יקרה'.

הוסיף האמרי חיים ופרש על פי מעשה זה את הפסוק, 'וידר יעקב נדר לאמר אם יהיה אלקים עמדי', יעקב אבינו נדר לומר תמיד 'אם יהיה אלקים עמדי', אם ירצה ה', דבר זה צריך שיהא נשרש בלב כל אחד ואחד, שעל כל דבור ותנועה יאמר אם ירצה ה'.

הענין הזה צריך תקון גדול, כי אנשים רגילים לומר אני אלף למחר ואעשה כך וכך וכדו', אבל צריך לזכר לומר תמיד אם ירצה ה', כי רק עם סיעתא דשמיא יכולים להצליח. (מאיר החיים לד)

וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך (כח כב)

לבית רבי מרדכי שרעבי זצ"ל נכנס סוחר אמיד ופניו נפולות, וספר כי מצבו הכלכלי הולך ומחמיר מיום ליום, אמנם ברשותו בית מסחר לבגדים והכל מחזיקים אותו כאדם עשיר ומעניקים לו הלואות, אך לב יודע מרת נפשו, הפנקס מראה כי ההפסדים מרבים על הרוחים, והוא עומד על סף פשיטת רגל.

הקשיב הרב לסוחר וענה, 'דע לך, התנאי הבלעדי להצלחתך הוא שתתמיד בהפרשת מעשרות מרווחיך מדי חודש בחודשו, כמאמר חכמינו (שבת סט.) 'עשר

עלה ממדרגה למדרגה הצליח ועשה חיל, השי"ת ברכו בבנים ובבנות, וכעבר זמן לא רב רכש לעצמו דירה מפארת בבארדיטשוב, נעשה קבלן מסלות הרקבת ברוסיה, וזכה לתורה וגדלה במקום אחד.

אחר שהסתלק רבי שלום שכנא לבית עולמו ואחי הקדוש ישב על כסאו, עוד היה אותו יהודי מגיע אליו מעת לעת, אך אחר שנפטר אחי, הוא לא הגיע אלי מעולם. עברו שנים, ובעת שאחד משרי הצבא נסע מעירו בארדיטשוב לאזור רומניא, הוא התייעץ עם אותו יהודי שעמד עמו בקשרי מסחר היכן כדאי לו להתאכסן ברומניא.

לא זכר אותו אדם שכל עשרו וחיו הטובים הגיעו רק מברכת אבי הקדוש, והמליץ לשר הצבא להתאכסן בביתו, בעטיו תפס הערל הטמא את הבית למשך חדש תמים, כעת אני שואל, האם איני צריך להקפיד על אותו אדם, שכל אשר יש לו הגיע בזכות אבי, והוא כפוי טובה וגורם לי רעות תחת טובת אבי. (שלהבת שמואל)

ויאמר להן ראה אנכי את פני אביכן כי איננו אלי בתמל שלשם ואלקסי אבי היה עמדי (לא ה)

התקשו הראשונים על הקשר בין שני המאמרים שבפסוק זה, ויש לומר ברמז על פי הדיוע מהרה"ק רבי שמחה יש"ר **בער הלבוש** **שטאם מעשנינו** זיע"א, שהיה מגדולי הלוחמים למען ה' ותורתו.

מחמת שרגיל היה לערוך מלחמת ה' נגד הציונים והמשכילים ברחבי גליציה, היו הללו שונאים אותו שנאה כבושה, ובכל העתונות והפרסומים שלהם היו כותבים עליו דברי בלע וליצנות באפן מבהיל.

בהזדמנות התבטא הרבי מצעשינוב שאם ארע שעובר יום בו הרשעים אינם כותבים כנגדו דברי שחץ ובלע, הוא צריך להרהר בתשובה, כי זה הוא סימן מבהק להפיר בין צדיק לרשע, אם מעשיו אינם כראוי הוא מוצא חן בעיני הרשעים, ולהפך, אם שופכים עליו קיתונות של בוז, סימן שמעשיו רצויים.

זה אשר אמר יעקב לרחל וללאה 'רואה אנכי את פני אביכן כי איננו אלי בתמל שלשם', והוא שונא אותי שנאה עצומה, וזה ראיה וסימן טוב שאלקי אבי היה עמדי וכי אני מתהלך בדרך הטובה והישירה. (דורות ישרים)

הכרחו לתשו את המרכבה, בזמן הזה לקחנו אבא לשוח ולטיל בשדה, שם פגשתי אחד מחסידיו בשם ר' שמואל.

בעברו היה ר' שמואל עני ואביו, ונגזר עליו לטרוח רבות כדי להביא מעט לחם לביתו, פעם הזמין את רבי שלום שכנא להתאכסן בביתו, ובעת שעזב הרבי את הבית, התאוננה בעלת האכסניא על פי בעלה שוהה בכל הימים טובים אצל הרבי, והיא מתפרנסת בדחק רב מפרה אחת שיש להם, גם בבואו הביתה גדול צערו להתפרנס בדחק רב מן המלמדות, והעקר חסר, כי בנים אין להם.

השיב רבי שלום שכנא שביאו אליו שניהם לימים הנוראים הבאים, החסיד קים את צווי הרבי והגיע לראש השנה עם בני ביתו, ואחר ראש השנה היא בקשה שיכנס עמה אל היכל הרבי, יגיש פתקא, ואז תוכל לשוב לביתה.

החסידי השיב שהוא מעולם לא הלך להפרד מהרבי עד שהוא יקרא לו, היא הפצירה בו שיכנס אל הרבי, אך הוא התעקש שאינו יכול לבטל את מנהגו, בלית ברירה היא לא נסעה, ונשארה במקום.

עברו יום ויומים, עשרת ימי תשובה וכל ימי חג הסוכות, ואמללים אלו לא הזכרו להקרא, באו ימי הסתו והחרף, וחסידים אלו ממתינים להזמנת הרבי, אין הם זזים ממקומם בלי נטילת רשות, ואינם נכנסים לרבי ללא הזמנה.

באחד מימי חנוכה שלח רבי שלום שכנא את משמשו אל החסיד שיכנס אליו, ואז כשנכנסו לפני הקדש, הוא הזכיר את עצמו עבור זרע של קימא ופרנסה, הרבי נתן לו תפוח לאכל, וברך אותם שיפקדו בילדים.

עניה זו התחילה לבכות על גדל העניות השוררת בביתם, בפרט כעת אחר מספר חדשים שלא שהו בבית, התלמידים כבר הלכו אל המלמד השני שיש בעיר, את פרתם היחידה כבר מכר הערל, ומהיכן יתפרנסו עתה.

נענה הרבי לתלונתה, הושיט פרוטה לר' שמואל החסיד, ואמר לו שכששוב לביתו יקנה בה כל חפץ שיזדמן לפניו ויוכל למכרו, ברוך אותם בהצלחה, והם שבו לעירם בלב מלא תקווה ואמונה בברכת הרבי.

בבואו לביתו קנה דבר מה שהזדמן לו, מכרו והרויח, שוב קנה ושוב הרויח, עד שהיה ר' שמואל דגן לסוחר גדול,

שהעמיד בפניה להיות שתף בכל עסקיה, ומלבד זאת נתנה לו מעות לכסות את כל חובותיו. מהשתפות שעשו, הרויחו כבר באותה שנה סכום גדול מאד.

אחר כלות השנה כשהגיע רבי בונם אל הרבי מלובלין, אמר לו הרבי מיד בראותו עומד בפתח, "אמת שכך היה, נגזר עליך שתפסיד את כל כסףך בשנה זו, אולם על בכי ודמעות, לא דבר". (נפלאות הרבי)

ותהר עוד ותלד בן ותאמר הפעם אודה את ה' (כט לה)

דרש הרה"ק רבי מנחם מענדל מייטשאו זיע"א בשבת הגדול, 'קדש ורחץ', אם רצונך לקדש ולטהר את עצמך, אזי כרפ"ס, ראשי תבות כלל ראשון פ"ה ס'תום, 'יחץ מגיד', מכל מה שאתה רוצה להגיד תחצה ותאמר רק מחצית, 'מוציא מצה', ובכך תחסוך ותוציא מעצמך את המצה והמחלקת.

מרור כורך, כל זה משום שבכל מחלקת שתהיה בודאי כרוכה גם מיריות, 'שלחן עורר', ואז תזכה גם לפרנסה, 'צפון', וגם לזהב שמצפון יאתה (איוב לו ב), כי מחלקת אחת דוחה מאה פרנסות, ואם תמנע עצמך ממחלקת, תזכה לפרנסה ולזהב, ואז אם תהיה לך פרנסה ומניעות ממחלקת, 'ברך הלל נרצה', תהיה לך הרחבת הדעת ותוכל לברך ולהודות להשי"ת ותהיה מרצה אליו יתברך.

הוא הוסיף ופרש על פי זה את הפסוק 'הפעם אודה את ה', הפע"ם ראשי תבות ה'סר מ'מך ע'קשות פ"ה (מסלי כד), אם תקפיד לקיים את הראשי תבות של הפע"ם, תזכה לאודה את ה', להודות לה' יתברך על כל הטובות שיעשה עמך. (סיח זקנים ח"ג)

ויחר אף יעקב ברחל ויאמר (ל ב)

בעת שיצא הרה"ק רבי ישראל מרומניא זיע"א מקישינוב אחר שבת מפלאה ומרוממת שעשה בה, יצאו אחריו בני העיר ללוותו, למקום הגיע הרב מאהריו, ובקש את סליחת הרבי על אשר לא הגיע אליו לשבת קדש.

השיב הרבי, מעולם לא הקפדתי על איש יהודי מלבד פעם אחת, אספר לך מדוע, ותראו כי צדקתי בהקפדתי. פעם נסע אבי הרה"ק רבי שלום שכנא מפראגביטש זיע"א לעיר סמוכה לבארדיטשוב, שם

פרשת ויצא

וראשו מגיע השמימה

העיר חודרוב, במחוז לבוב שבמערב ארץ אוקראינה, געשה ורעשה כמו שלא הייתה מעולם. יהודי העיר כמעט והתחלקו לשתי קבוצות שלא היו מסוגלים להכיל זה את דעתו של זה. האווירה בקהילה היהודית הייתה טעונה ומתוחה באופן מובהק. אנשי העיר לא היו מסוגלים להגיע לעצה אחת ולעמק השווה סביב הנושא שעמד על סדר היום ושיבש את מרקם החיים בעיר השלווה תמיד.

השעה שבין תפילת מנחה לתפילת ערבית הייתה הזמן בהם היוכחים התלהטו מאוד. השמש כבר שקעה, אך השמיים טרם נצבעו בצבע שחור מוחלט. בין השמשות נבראו המזיקים - בשעות של בין אור לחשכה הייתה המחלוקת מתגברת ועולה כאש בוערת ומסוכנת.

המהומה הייתה מלאה בקולות סוערים. חלק היו דופקים על השולחן כאמצעי מפוקפק לשכנוע, וחלק האחר היה מגביה את קולו לטונים צורמניים. לא היה אחד מהמתווכחים שלא היה בטוח שהצדק עמו, ובאופן מוחלט. מתוך שכנוע עצמי עמוק היה כל אחד מנסה להביא את בן שיחו לעמדתו, אך כמעט ללא הצלחה. כמעט כולם התבצרו בעמדתם ולא הסכימו לזוז ממנה. אנשים שבעבר היו ידידים טובים מצאו עצמם עומדים זה מול זה בקרע קשה מנשוא.

שלהבת המחלוקת הענקית סבבה את השוחט המקומי. אין אנו יודעים על מה בדיוק יצא הקצף ומה פגם ופסול מצאו בני העיר חודרוב בשוחט הוותיק שלהם, אולם זו הייתה המציאות. עננה כבדה החלה מרחפת מעל ראשו של השוחט, שמועות שונות ומשונות הסתובבו בעיר אודותיו, והוא מצא את עצמו כשסימן שאלה גדול מאיים על עתידו.

המשמעות הראשונה של הערעור על השוחט הייתה קבוצה הולכת וגדלה של בני העיר שסירבו לאכול משחיטתו של השוחט. היה להם ברור בהחלט: בשאלה האם לאכול בשר שנשחט בידי השוחט או לאכול בשר בכלל - עדיף להתנזר מבשר, ובלבד שלא לאכול את מעשי ידיו של השוחט.

השלב הבא היה התקוממות מוחלטת נגד האפשרות שאדם כזה, שעננה אפלה כזו חגה מעל ראשו, יחזיק בתפקיד כה חשוב ומהותי בעיר. תפקידו של השוחט לא היה טכני גרידא, שכן השוחט, בדומה לרב ולחזן, נחשב ל'כלי קודש' מובהק. הטענה שנשמעה שוב ושוב הייתה, שער מיוחסת וחשובה כמו חודרוב

לא יכולה לאפשר שאדם כזה יהיה השוחט של העיר.

השאלה הקשה הגיעה לידי רב העיר, הרה"ק רבי יואל אשכנזי זיע"א, בעל 'שו"ת מהר"י אשכנזי' וחותנו של הרה"ק הקדושת יום טוב מסיגעט זיע"א, שלאחר הרהורים רבים בנושא קיבל את ההחלטה הגורלית על פיטורו של השוחט. רב העיר הודיע את החלטתו לפרנסי העיר, והם מצידם הזמינו את השוחט לשיחה קצרה בה הודיעו לו על ההחלטה שאין אחריה עוררין. פרנסי העיר הודיעו לשוחט שאם יחליט לעזוב את העיר ולעבור לעיר רחוקה, הם יפצו אותו בסכום כסף הגון שיסייע בידו לפתוח בחיים חדשים. השוחט שמע את דברי פרנסי הקהילה בפנים חתומות. כשסיימו האלו את דבריהם, נענה השוחט ואמר: פיטורין אלו אינם הוגנים. נקי אני לגמרי מכל אותן טענות שקריות שהופנו אלי, והחשדות הם בגדר חשד בכשרים. מעולם לא הייתי קשור לדברים שפורסמו עלי, לא מיניה ולא מקצתיה, ומדובר בעלילות שקר וכזב.

יודע אני, המשיך השוחט ואמר בכאב רב, את האחראים לפרסום שמועות אלו: קבוצת אנשים חדלי אישים, שקנאתם ושנאתם אלי, הביאו אותם למעשים אשר לא יעשו. כל האמצעים היו כשרים בעיניהם, כדי להגות אותי מהמסילה על לא עוול בכפי. זה זמן רב שהם אינם מסוגלים לראותני מתפרנס בהרחבה ומזכה את בני העיר בבשר כשר למהדרין מן המהדרין, והדרך הפסולה שלהם הייתה להפיץ עלי שמועות זדוניות.

אכן, מזימת הרשע שלהם הצליחה לצערי הרב. הנה פיטרתם אותי ממשרתי כשוחט, ופרנסתי ופרנסת בני משפחתי ניטלה ממני, אולם נחוש אנכי להילחם על צדקתי ולהוציאה לאור עולם. לא אנוח ולא אשקוט עד שאוכיח בשער בת רבים כי חף מפשע אנכי וכי ראוי ומתאים אני לשמש כהשוחט של חודרוב.

פרנסי העיר לא השיבו כלום לשוחט. הייתה זו החלטה של רב העיר, והם רק היו השליחים למסור אותה לשוחט. הם גם כאבו את כאבו של השוחט, אך היו נאמנים לפסק דינו של הרב שקבע כי בנסיבות שנוצרו אין השוחט יכול יותר לשמש בתפקידו.

השוחט הנסער קם ממקומו ואפילו לא הלך לביתו. היישר מ'בית הקהילה' פנה השוחט לכיכר העיר, שם עלה על עגלה שהובילה אותו אל העיר פרמישלאן, אל ביתו נאווה קודש של הרה"ק רבי מאיר זיע"א. בחדרו של הרבי פרץ השוחט בבכי מטלטל, ממנו

כמעט ולא היה יכול להירגע. בקושי רב הצליח השוחט לספר להרה"ק מפרמישלאן את כל אשר קרהו: שוחט מצליח היה בחודרוב, ושונאיו הפיצו עליו עלילות ברשע, שהביאו לפיטוריו מתפקידו.

התהרהר הרה"ק מפרמישלאן במחשבותיו, ולאחר מכן ביקש שיביאו לו גליון נייר, קולמוס וקסת דיו. השוחט לא ראה את הדברים שהרבי כתב באיגרת שנחתמה בחותמתו ונסגרה במעטפה, אותה ביקש הרבי למסור לרבה של חודרוב, רבי יואל אשכנזי.

השוחט עשה את שליחותו ורבי יואל אשכנזי הופתע לקרוא באיגרת שרבי מאיר כתב לו כי בשמי מרומים מעידים שהשוחט נאמן על כשרותו, ובשל כך ראוי ששיבוהו על כנו כמשפטו הראשון. האיש, שקיבל גושפנקת כשרות מהעולמות העליונים, צריך לחזור ולשמש בתפקיד השוחט של חודרוב.

לא הסתיר רבי יואל אשכנזי מהשוחט את איגרתו של הרה"ק מפרמישלאן, אלא שהוא אמר לו, שלצערו כי רב, איגרת זו לא תעלה ולא תוריד אצלו מאומה. את החלטתו על פיטוריו הוא קיבל כדין תורה, והרי קיימא לן שתורה לא בשמים היא. ההלכה נקבעת לפי חוקי התורה שניתנו לרבני הדור, ואין כל משמעות לכך שבשמים סבורים כי אתם נאמנים בדבריהם.

תגובתו של רבי יואל אשכנזי הבהירה לשוחט היטב כי אין לו מה לחפש יותר בחודרוב. אם אפילו אגרת מופלאה כזאת עם עדות שמיימית לא התקבלה אצל הרב המקומי, הרי שכל דבר אחר לא יעזור. אחר זמן קצר עזב השוחט את חודרוב ונסע לעיר רחוקה, שם התקבל לעבודה כשוחט.

כפצע פתוח מני אותה התרחשות נותר הנתק שנוצר בין רבי יואל אשכנזי לבין הרה"ק מפרמישלאן. בימים כתיקונם היה רבי יואל אשכנזי נוהג לנסוע מפעם לפעם להסתופף בצילא דמהימנותא של הרה"ק מפרמישלאן, אם בשבתות השנה ואם בחגים וזמנים לששון. מקום של כבוד היה לרבי יואל בחצר הקודש, ותורה וחסידות שתה מבאר המים החיים שנבע בפרמישלאן.

לאחר שסירב רבי יואל לציית לפקודתו של הרה"ק מפרמישלאן, חושש היה להקפדתו של הרבי, ומאותו יום והלאה הדיר רבי יואל את רגליו מלהגיע לפרמישלאן. עדיין היה רבי יואל משוכנע בצדקת דרכו, אולם הוא לא רצה חלילה להלהיט את האווירה ולהגיע אל חצרו של הרבי באופן שיכול להיחשב כפגיעה בהדרת קדשו.

תדעו כי נסיתי להשיג ולמצוא עבורכם משרת רבנות כראוי לכם. בדקתי בשלש ערים שיכולות היו להתאים לכם: בבערזאן, בבראד ובזלאטשוב. בבערזאן - כסא הרבנות שייך לרב פלוני מחזקת אבותיו. גם בבראד אינכם יכולים לשמש כרב. אם כן, בזלאטשוב הוא המקום המתאים עבורכם. מזל טוב לכם - רבה של זלאטשוב!

להשתממותו המרובה של רבי יואל אשכנזי המשיך הרה"ק מפרמישלאן ואמר לו: ארשום לכם על נייר כיצד ייראה ביתכם בעיר זלאטשוב. ואכן, הרה"ק מפרמישלאן נתן לרבי יואל דף נייר ובו היה משרטט ביתו לפרטי פרטים, צורתו החיצונית וצורת החדרים הפנימית, וכן הלאה והלאה.

עוד הוסיף הרה"ק מפרמישלאן ואמר לו: הנה לך סימן טוב, שבשעה שתתקבלו לכהן כרבה של זלאטשוב, הרי שבשבת הסמוכה לא יהיה לכם 'חומש' לקריאת התורה... ולילד אשר אנשיל פנה הרה"ק מפרמישלאן ואמר: בבכיהי זו שבכית אצלי פעלת עבורך ועבור הדורות הבאים טובות הרבה לאין מספר.

היה זה כארבע עשרה שנים אחר פטירת הרה"ק רבי מאיר מפרמישלאן, וביום ערב שבת קודש הגיעו ראשי קהילת זלאטשוב אל רבי יואל אשכנזי בחודרוב והציעו להטיל עליו את אדרת הרבנות בעירם. הסכים רבי יואל לבקשתם, אולם כשנעתר לרצונם, ביקשו ראשי קהילת זלאטשוב הימנו שיתן להם ערבון שאכן יעמוד בדיבורו ויגיע אליהם.

לא היה לרבי יואל מה ליתן להם, נטל איפוא את החומש שהיה לפניו בו העביר את הסדרה בשנים מקרא ואחד תרגום, ונתן להם אותו כערבון. ביום המחרת, בשבת קודש, בשעת קריאת התורה, אכן לא היה לרבי יואל חומש להביט בו, והיה לו לזכרון כי אכן כך הייתה נבואתו של הרה"ק מפרמישלאן על העתיד להיות עמו. גם בבואו לביתו בעיר זלאטשוב, נוכח לראות שצורת הבית תואמת להפליא לצורה שאותה שרטט הרה"ק מפרמישלאן בשעתו, כשאמר לו שעתיד הוא להיות רב בזלאטשוב.

סיפר הרה"ק הפני מנחם מגור זיע"א: בילדותי שאלני כ"ק אאז"ל [האמרי אמת זיע"א] הרי השמים הם דבר רך, והיאך היה יכול הסולם להישען עליהם? והשיב, דשמע מינה שהסולם היה יותר רך. והמשיך ואמר בחיור: והיאך היו יכולים המלאכים לעלות בסולם? אלא על כרחך, שהם יותר רכים. הכוונה בזה, כי כפי רוחניות הדבר ומעלתו כן הוא רכותו, ורואים מכאן גודל זכות ודקות הדברים הרוחניים, ווי איידעל סאיז'.

שהרוחות הסוערות אינן יכולות לחדור אליה. כאשר התקרבה העגלה אל העיר פרמישלאן הרגיש הרה"ק רבי מאיר כי הנה אורחים חשובים עושים את הדרך אליו, ושלח את משמשו בקודש שייצא לקבל את פניהם בשער העיר ויודיעם כי הוא מבקש לראותם, ובשל כך באה בקשתו, שעם כניסתם לעיר, אל יפנו תחילה אל בית האכסניה, אלא תיכף ומיד יבואו אליו.

השתומם רבי יואל לשמע בקשה זו ואמר למשמש: הלא עלינו להחליף את הבגדים לפני בואנו אל הקודש פנימה, כי אין לבוא אל שער המלך במלבושים כאלה המתאימים לנסיעה. האם לא טוב יותר שנקדים תחילה ונלך לבית האכסניה, שם נתלבש כראוי ונבוא אל הרבי לפי כבודו?! אולם המשמש לא הסכים לשמוע לכך, ואמר להם: מצוה לשמוע דברי חכמים, ורצון קדשו של הרבי הוא שתיכף ומיד תבואו אליו, ואל תלכו תחילה אל האכסניה.

עם כניסתם לחדרו של הרבי, עוד בטרם נתן להם הרה"ק מפרמישלאן ברכת 'שלום עליכם', פנה הרבי אל הנער אשר אנשיל ושאלו בנעימה: מה היא פרשת השבוע? כשנענה הילד ואמר שהשבוע הוא "פרשת ויצא", אמר לו הרבי: נאמר בפרשה (בראשית כ"ב): 'וַיִּחַלֵּם וְהָיָה סֵלֶם מִצֵּב אֲרָצָה וְרָאִשׁוּ מַגִּיעַ הַשְּׁמִימָה וְהָיָה מִלֶּאכֶי אֱלֹהִים עֲלֵיהֶם וַיִּרְדּוּ בֹ', ולכאורה קשה, כיצד עמד סולם גבוה זה, שהרי בשעה שזוקפים את הסולם יש לסמוך את ראשו על דבר מה, ואילו על השמים החלקים אי אפשר לכאורה לסמוך את הסולם?!

65לא ידע אשר אנשיל כדת מה להשיב, ובמבוכתו הגדולה החל לבכות בקול וינס ויצא החוצה. הרה"ק מפרמישלאן עצמו, לאחר שסיים שאלתו, ישב על מקום קדשו שקוע בדביקות עילאית כשמחשבותיו שוטטים בדחילו ורחימו.

נזדמן הדבר שבאותה שעה הביטה הרבנית מפרמישלאן החוצה, וכאשר ראתה נער בוכה ביקשה לבדוק את הסיבה לכך ונכנסה אל חדרו של בעלה הקדוש. בראותה את הרה"ק יושב ועיניו עצומות, ואת רבה של חודרוב עומד לפניו, הרימה קולה ואמרה: מה זה ועל מה זה, שכאן מצוי אורח ובחוץ עומד ילד ובוכה?!

התנער הרה"ק מפרמישלאן מדביקותו וצויה לקרוא אליו את הילד אשר אנשיל. כשנכנס הילד אמר לו: התדע כיצד מעמידים את הסולם? עושים נקב בשמים, ועליו נשען הסולם. שמא תבקש לידע כיצד עושים נקב בשמים? אין זה אלא על ידי תורה ומעשים טובים!

משסיים הרה"ק מפרמישלאן את דברותיו אל הנער, פנה אל אביו רבי יואל אשכנזי ואמר לו: רבה של חודרוב! מזל טוב - מזל טוב! הלא

ביום מהימים יושב היה רבי יואל בחדר בית הדין שבביתו ושני אנשים נכנסו אליו. אותם אנשים הציגו את עצמם כסוחרים שותפים זה שנים רבים שויכוח כספי התגלע ביניהם. אין להם חלילה דבר זה נגד זה, אולם רצונם הוא להכריע את הויכוח, כדי שדיון זה לא יתפתח ויגיע לכדי מריבה ומחלוקת.

אותם אנשים סיפרו לרבי יואל שבהיותם חסידי פרמישלאן מובהקים הרי שתחילת דרכם הייתה אל הרה"ק מפרמישלאן והם ביקשו ממנו שיכריע ביניהם. לאחר שהרבי הקשיב לדבריהם, נענה הרבי ואמר להם: שאלה זו צריכה לעלות על שולחן מלכים, מאן מלכי רבנן. סבור אני שכדאי שתסעו שניכם אל העיר חודרוב, שם תציעו את הדין ודברים שביניכם אצל רב העיר, רבי יואל אשכנזי, וככל שיאמר לכם כן תעשו. דעו, אמר להם הרבי, שכפי שהרב מחודרוב פוסק - כך גם פוסקים בשמים!

עשינו כדבר רבינו הקדוש, סיימו האנשים את דבריהם, והנה הגענו אליכם. מוכנים ומזומנים אנו להציע הדברים לפניכם ולקבל את הכרעתכם. כמובן שרבי יואל אשכנזי נדרש לעניינם ועלה בידו לפשר ביניהם על הצד היותר טוב.

עם עזיבתם התבונן רבי יואל בדברים שאמרו לו הללו בשם הרה"ק מפרמישלאן והבין כי אליבא דאמת אין להרבי כל הקפדה עליו. אדרבה, הגם שדבריו של הרבי בעניין השוחט היו מבוססים על העדות שנשמעה בשמים, הרי שעתה גילה הרבי שככל שהוא פוסק - כך גם פוסקים בשמים, ובוודאי שגם בעניין זה של השוחט פסקו בשמים כמותו.

כיון שהאבן הכבדה ירדה מעם לבו של רבי יואל אשכנזי, נמנה וגמר כי ראוי הדבר שיחזיר עטרה ליושנה ויסע שוב אל הרה"ק מפרמישלאן כפי שהיו דרכו בשנים קדמוניות. המתין רבי יואל לשעת הכושר והיא אכן באה לו.

היה זה כשבנו הצעיר, אשר אנשיל, לימים חתנו של הרה"ק רבי חנוך העניך מאלעסק זיע"א וממשיך דרכו בהנהגת החסידים כאדמו"ר מאלעסק בעיר סטינסלב, ביקש מאביו שרצונו ליסע לאחד הצדיקים שבדור. הנער הצעיר אמר לאביו שגם חבריו הרבים נוסעים עם אביהם לרבותיהם, ולמה יגרע חלקו שאין אביו נוסע. שמח רבי יואל מאוד על בקשה זו, ואמר לבנו כי אם אכן יתמיד בסדר תלמודו, יקח אותו עימו אל הרה"ק רבי מאיר מפרמישלאן.

היה זה בעיצומו של החורף הקשה כשרבי יואל אשכנזי החליט לנסוע לפרמישלאן יחד עם בנו. לבשו השניים בגדים חמים, הצטיידו ב'צידה לדרך', ועלו על 'עגלת צב' סגורה,

מליץ יקירן וחידושים נפלאים מהוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהצדא שליט"א

מִי־הָתָא חֲזָה־תָּא

חֲזָה־תָּא דְאִוְרִייתָא
יסוד חדש ונפלא על הפרשה

שכר עונג שבת לזכות לנחלת יעקב ע"ה בלי מיצרים

פומין, אתקדש יומא סליק פומא דשליט
על כלא פי ה'. (בשעה שהתקדש היום התעלה הפה
הממונה על כל שאר פיות, ומי הוא, אותו היום שהתעלה והתקדש
בכל, הוא שנקרא פי ה', בערב שבת בין השמשות נבראו שאר
הפיות, וכשהתקדש היום התעלה הפה השולט על הכל, פי ה'),
וניתן בה הכוח לדבר דברי קדושה בבחינת
תורה שבעל פה. וזהו הרמז בלשון הכתוב
(ישעיה נח יג) 'אם תשיב משבת רגלך וגו'
ממצוא חפצך ודבר דבר', ולא כתוב 'ומדברך
דבר' לשון זהירות מדיבור לא ראוי, כמו
שכתוב 'ממצוא חפצך', אלא כתוב 'ודבר
דבר' לשון צווי לדבר דיבורים, כי על ידי
פתיחת פי ה' בשבת ניתן בנו הכוח לדבר
דיבורים קדושים.

ימה וקדמה וצפונה ונגבה'.

דיבורי קדושה ביום השבת

מסיים הכתוב (ישעיה שם) כי פי ה' דיבר, וזו
מתנת השבת שזוכים בה לפתיחת פי ה',
כמו שכתוב שיום השבת מכון כנגד הפה
[ראה בספר יצירה (פ"ד מ"א): המליך אות
תי"ו וקשר לו כתר, וצר בו לבנה בעולם,
יום שבת בשנה, ופה בנפש. ובזוהר (ח"ג
רא): בשעתא דקדש יומא סלקא פה דממנא
על כל שאר פומין, ומאן איהו, ההוא יומא
דאסתלק ואתקדש בכלא, ההוא דאקרי פי
ה', ערב שבת בין השמשות אברון שאר

והיה זרעה פער הארץ ופרצת ימה וקדמה
וצפנה ונגבה ונברכו בך כל משפחת האדמה
ובזרעה (כח יד).

מצות עונג שבת יקרה וחביבה היא מאוד,
וכפי מה שמכבדים את השבת להתענג בה,
כך זוכים שיתמלאו משאלותינו ברוחניות
ובגשמיות, כמו שאמרו (שבת קיח.) כל המענג
את השבת נותנין לו נחלה בלי מיצרים,
שנאמר (ישעיה נח יד) 'אז תתענג על ה' וגו'
והאכלתיך נחלת יעקב אביך, ונחלת
יעקב האמורה כאן היא נחלה בלי גבולות
ומיצרים, כמו שנאמר ביעקב אבינו 'ופרצת

מִלְתָּא דְפִלְיָא

מעשי היהודי פועלים נפלאות בעליונים

חסרה שם ולא צוינה במקומה הראוי לה, הצייר התנצל באמרו מה
בכך שנקודה קטנה חסרה מתוך מפה יפה ומסודרת כל כך. אבל
המלך הנאמן הסביר לו שכל נקודה הנראית קטנה, אמנם כך היא
על גבי המפה, אך בפועל מדובר במדינה שלמה הכוללת בתוכה
בני אדם ובעלי חיים רבים מספור, והמבקש שתצליח מלכותו עליו
לדאוג לכל אחד ואחד מאנשיו בלי שום חיסרון ומגרעת.

מעלת כל תיבה ואות של קדושה בשמים

הוא הדבר בנמשל, כשעוסק האדם בתורה ובתפילה, צריך ליתן
ליבו שכל תיבה וכל אות יש להם חשיבות ומעלה בפני עצמם,
וחלילה לא להתרשל ולא להפסיד אפילו אחת מהם, כי האדם הוא
בבחינת 'סולם מוצב ארצה' אבל 'ראשו מגיע השמימה', וכל אות
ותיבה מתקנת תיקון נכבד בשמים, וכמה יצטער כשיעלה בידו
להבחין איך מתוך התיקון הגדול והחשוב שהתעורר בזכות מעשיו,
יחסר ממנו השלמות כתוצאה מן הפגם היחיד שנמצא בעבודתו.
ולפיכך יתחזק מאוד שכל תיבה וכל אות יהיו בשלמות הכוונה
הראויה, כי אפילו אות אחת יש בה סודות נוראים ותיקון עולם
שלם כמו שנרמז בפסוק 'אות היא לעולם', וכן אמר **הבעל שם טוב**
ע"ה על הפסוק 'צוהר תעשה לתיבה' להאיר בכל תיבה של תורה
ותפילה, שתהיה כל עבודתו עושה רושם ותיקון בעליונים.

ויחלם והנה סלם מצב ארצה וראשו מגיע השמימה והנה מלאכי
אלהים עלים וירדים בו (כח יב).

מכאן יש לכל יהודי לקחת חזק גדול, לדעת ולהאמין שכל
מעשיו ודיבוריו ומחשבותיו פועלים ומשפיעים בעליונים, וכל
מילה שזוכים להגות בתורה ובתפילה הרי זה מחיה עולמות
עליונים, ועבודת היהודי בפרט בתורה ובתפילה פועלת פעולות
רבות ונשגבות, כמו שפירשו רבותינו בספרן של צדיקים על האמור
בפרקי אבות (פ"ב מ"א) 'דע מה למעלה ממך', כלומר, דע והאמין שכל
מה שיש למעלה בשמים, הכל 'ממך' מעבודתך וממעשך, אם הם
שלמים בכוונה נכונה ורעותא דליבא אזי הם פועלים במרומים
ועושים נחת רוח לה' יתברך.

אפילו נקודה קטנה למטה גדולה היא למעלה

לפעמים אין ביכולת האדם להשיג עד כמה כל מעשה שלו
משפיע ופועל במרומים, והוא טועה לחשוב מה אם יתרשל מעט
ומי ירגיש בחסרון קל במעשיו, אולם צריך לדעת ולזכור שכל
מעשה קל בעולם הזה חשוב לאין ערוך למעלה בשמים, וכמבואר
הדבר בדרך משל, למלך שביקש משריו החכמים להכין לו מפה
מסודרת של כל המדינות שהוא שולט עליהם כדי להכין להם מזון
ומחיה לפרנסתם, וכאשר קיבל המפה התבונן והבחין שמדינה אחת

ברזא דאח"ד

רמזים נפלאים על סדר הפרשה

שערי שמים פתח

אין זה פי אם בית אלקים וזה שער השמים (כח יז). יש לפרש בדרך רמז שבא ללמדנו בדברי יעקב אבינו ע"ה לכוון לעת פתיחת שערי שמים. דהנה, נהגו ישראל קדושים לומר בתפילת המנחה של שבת קודש את הפסוק (תהלים סט יד) 'ואני תפילתי לך ה' עת רצון, אלקים ברב חסדך ענני באמת ישעך'. **בטור** (או"ח סי' רצב) מובא הטעם כפשוטו על פי המדרש [ראה שורש הדברים באיכה רבה (ג ה, פתיחתא יז)]. שבפסוק הקודם (פסוק יג) כתוב 'שיחו בי יושבי שער ונגינות שותי שכר', ומזה דרשו שכך אמר דוד לפני הקדוש ברוך הוא, רבונו של עולם, אין מדת אומה זו כמדת שאר האומות, שאומות העולם כששותין ומשתכרין הם הולכין ופוחזין, ואנחנו בני ישראל אף על פי שאכלנו ושתינו אנחנו באים ומתפללים, 'ואני תפילתי לך ה' עת רצון וגו'.

הסתלקות הדינים במנחה של שבת

טעם נוסף לאמירתה מבואר בזוהר (תרומה קנז). ששעת המנחה בשבת הוא עת רצון ומתקבלות התפילות [זה לשונו: ואי תימא אמאי אתמני האי קרא בצלותא דמנחה דשבת, יאות איהו למהוי בשבת בההוא צלותא דמנחה, ולא בצלותא דחול, דודאי לאו צלותא דמנחה דשבת כחול, בגין דהא בחול בשעתא דמנחה תליא דינא בעלמא, ולא איהו עת רצון, אבל בשבת דכל רוגזא אתעד, וכלא אתכליל כחדא, ואף על גב דדינא אתער, אתבסמותא איהו, ועל דא אצטריך קרא דיחודא, ליחדא כל דרגין, דכד הוי יחודא, דינא אתחבר ואתכליל ברחמי ואתבסם כלא, וכדין 'עת רצון' כתיב, עת רצון כליל כלא כחדא, ודינא אתבסם בההוא זמנא, והוי חדוה בכלא. וראה עוד באדרא רבא (נשא קסט)], כי בימות החול שעת המנחה הוא עת צרה והתעוררות דינים קשים, והואיל שבשבת קודש מתגלה בחינת הכתר העליון ומאיר האור העליון וחסד שורה בכל העולמות, ועל ידי

זה נכפפים ונכנעים הדינים והגבורות [בן איש חי (חיי שרה שנה ב אות א) בשם שער הכוונות להאריז"ל (מנחת שבת)], ממילא נתהפך השעה הזאת לעת רצון וקבלת התפילות, וכמו שנקראת השעה הזאת 'רעוא דרעוין' [בזוהר (יתרו פח): ביוםא דשבתא כד מטא עדן דצלותא דמנחה, רעוא דרעוין אשתכח ועתיקא קדישא גליא רצון דיליה, וכל דינין מתכפיין ומשתכח רעותא וחדו בכלא], ולכן אנו אומרים 'ואני תפילתי לך ה' עת רצון וגו', להורות שזמן המנחה בשבת קודש הוא עת רצון ורחמים גמורים.

דבקות באבות הקדושים בשעת התפילה

תוספת מעלה באמירת פסוק זה בזמן רצון, כי בו נרמזו ג' האבות הקדושים, וזה מכלל ההכנה לתפילה להתקשר בכח האבות הקדושים אשר תקנו לנו את ג' התפילות [בזוהר (הקדמה יא): לא ליבעי ליה לבר נש לאעלא לבי כנישתא אלא אי אמליך בקדמיתא באברהם יצחק ויעקב, בגין דאינון תקינו צלותא לקמי קודשא בריך הוא, הדא הוא דכתיב 'ואני ברוב חסדך אבא ביתך' דא אברהם, 'אשתחוה אל היכל קדשך' דא יצחק, 'ביראתך' דא יעקב, ובעי לאכללא לון ברישא, ובתר כן ייעול לבי כנישתא ויצלי צלותיה], וביותר בעת רצון וקבלת התפילות הוא הזמן להזכיר כחם של האבות [ראה בבת עין (לך לך ד"ה וילך אברהם) שביאר כונת הזוהר להתדבק ולהתחבר בג' בחינות האבות ולזכך המוח והמידות בלתי לה' לבדו. ובספר שכל טוב (מזמור התשובה ד"ה חנני ה' כחסדך) כתב הכונה ליטול רשות מהם ובהם, להתחנן ולהתאבק בעפר רגליהם, שלמענם יקובל ברצון לפניו יתברך, הגם שאינו ראוי, זכות אבות מסייעת], וכמו שכתב **בקדושת לוי** (ליקוטים ד"ה ואני תפילתי) 'ואני תפילתי' רמז למידתו של אברהם אבינו, כי תפלה לשון התחברות מתוך אהבה [על שם הכתוב (בראשית ח) 'נפתולי אלהים נפתלתי עם אחותי', ופירש רש"י בשם מחברת

מנחם שהוא לשון חיבור], וזו היא מידתו של אברהם 'זרע אברהם אוהבי' (ישעיה מא ח), 'עת רצון' רמז ליצחק אבינו שמידתו הוא היראה, כי העובד מיראה דרכו לעמוד מרחוק ואין לו קירבה כי אם ב'עת רצון' [בעוד שהעובד מאהבה כל העתים שוים אצלו לרצון אצל הקב"ה], 'באמת ישעך' זהו מדת יעקב שנאמר בו (מ"כ ז כ) 'תתן אמת ליעקב'.

ברכת כהנים בזכות האבות

וכוחם של האבות מסייע לנו לזכות גם בברכת כהנים [במדרש (ב"ר מג ח): מהיכן זכו ישראל לברכת כהנים, רבי יהודה ור' נחמיה ורבנן, רבי יהודה אמר, מאברהם, 'כה יהיה זרעך', 'כה תברכו את בני ישראל'. רבי נחמיה אמר, מיצחק, שנאמר 'ואני והנער נלכה עד כה', לפיכך אמר המקום 'כה תברכו את בני ישראל'. ורבנן אמרי, מיעקב, שנאמר 'כה תאמר לבית יעקב', וכנגדו 'כה תברכו את בני ישראל'], ומטעם זה פותח הש"ץ תחילה ב'ברכנו בברכה המשולשת', להזכיר זכות אבות שהם שלשה, לפי ששלוש ברכות חלות בזכותן. וכמו שכתב **בבעל הטורים** (במדבר ו כד-כו) 'ברכך' בזכות אברהם שנאמר בו (בראשית כד א) 'וה' ברך את אברהם בכל' [ובמדרש איתא (במדב"ר יא ב): באי זו זכות, בזכות של אברהם אבינו, דכתיב 'כה תברכו' כמה דתימא (בראשית טו) 'כה יהיה זרעך'], 'אר' כנגד יצחק שראה בעקידה [שבשעה שעקד אברהם אבינו את יצחק בנו על גבי המזבח תלה עיניו במרום והביט בשכינה (ב"ר סה י) ומת, והאיר הקב"ה את עיניו והחייהו, 'ישא' כנגד יעקב שנאמר בו (בראשית כט א) 'וישא יעקב רגליו' [וכן חותמים ברכתו בשלום, על שנאמר ביעקב (בראשית כח כא) 'ושבתי בשלום'], ועל ידי הדבקות באבות זוכים ל'ושמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם' [עיין בבעל הטורים (במדבר שם) רמזים נוספים איך נרמז כל אחד מהאבות במספר התיבות והאותיות בברכה שכנגדו].

אף לאחר יציאת הצדיק מהמקום נשארה שם קדושתו

וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שָׁבַע וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה (כח, י).

שנינו במשנה באבות (פרק ' משנה ב'): **שנים שיושבין ואין ביניהן דברי תורה הרי זה מושב לצים, שנאמר 'ובמושב לצים לא ישב'**. לכאורה יש כאן אריכות לשון, היה לו לתנא לומר 'שנים שאין ביניהן דברי תורה הרי זה מושב לצים', לשם מה הדגיש התנא 'שנים שיושבין', וכי אם אינם יושבים כלום אין זה נחשב למקום לצים. וכך הוא הדבר באומרו 'ביניהן', יאמר 'ואין אומרים דברי תורה' מהי המשמעות 'ביניהן'. אכן על שאלה זו כתב **התוספות י"ט** כי הכונה לשנים שיושבין וכל אחד מהם לומד לבד ואינם לומדים יחד, וזו הכונה 'ואין ביניהן דברי תורה', שכן כל אחד בפני עצמו אכן לומד, ולכן לא ניתן לכתוב 'ואינם מדברים דברי תורה' כי כל אחד בפני עצמו כן מדבר בדברי תורה, רק ש'אין ביניהם' שיג ושיח.

עוד יש להקשות, מדוע פתח בלשון רבים 'שנים שיושבין' וסיים בלשון יחיד 'הרי זה' וכו' 'ובמושב לצים לא ישב'. עוד יש להבין, כיצד לומדים מהפסוק 'ובמושב לצים לא ישב' על שנים שיושבין ואין ביניהם דברי תורה, מנין לו לתנא ש'מושב לצים' נאמר בשנים שיושבין ואינם עוסקים בתורה, הרי לא מוזכר כאן שהמדובר הוא בדברי תורה.

הרה"ק רבי מיכל מזלאטשוב ע"ה הקשה כזאת, והוא מפרק לה, על פי האמור (בראשית כח י) **וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שָׁבַע וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה**, פירש רש"י, לא היה צריך לכתוב אלא **וַיֵּלֶךְ יַעֲקֹב חֲרָנָה**, ולמה הזכיר יציאתו [ובכלל, הרי כבר אמר דברו בסוף הפרשה הקודמת: 'וישמע יעקב אל אביו ואל אמו וילך פדנה ארם'. מוכח שבא ללמד דבר מה עמוק מזה, הכרוך ביציאת יעקב מעירו]. אלא מגיד שיציאת צדיק מן המקום עושה רושם, שבזמן שהצדיק בעיר הוא הודה הוא זיוה הוא הדרה, יצא משם פנה הודה פנה זיוה פנה הדרה. וכן 'ותצא מן המקום', האמור בנעמי ורות (רות א ז). עד כאן לשונו.

ממנו השפע או הכח ההוא, כבר נשאר במקבל ההוא אי זה רושם מהמעלה שהיה בשפע ההוא שקבל ראשונה. והוסיף לבאר: כי העצים שנדלקו פעם אחת וקבלו צורת האש אף על פי שנכבו הנה הם יותר מוכנים לקבל צורת האש פעם שנית מאשר היו בראשונה, וכמו מי שקבל רוח נבואה פעם אחת ונסתלק ממנו כי הוא יותר מוכן בלי ספק אל שיקבלהו פעם שנית ממה שהיה בראשונה. ובעבור זה הוא שאמרו רבותינו ז"ל (מגילה כח.) 'השמותי את מקדשיכם' (ויקרא כו לא), אף כשהן שוממין הן בקדושתן, ואמרו תשמישי קדושה נגנזין וזה בעבור הרושם שנשאר בהם מהדבר האלהי שהיו משכן לו או תשמיש אליו.

המקום גורם לקדושה ולהיפך

ובזה תובן משנתנו, המדברת בשנים שיושבים במקום מסוים ולא עולה בידם לעסוק בדברי תורה, ולכן אמרו 'ואין ביניהם דברי תורה', כלומר, שאין עולה בידם שום מציאות לדבר בדברי תורה, יש להם להבין שהמקום ההוא יש בו רושם ליצנות שהניחו בו הלצים שישבו בו בעבר. כלומר, 'הרי זה מושב לצים' - מלפנים ומימים ימימה. ולכן גם עתה שיושבים כאן שנים - אין ביניהם דברי תורה, כי רושם הלצים שישבו כאן נשאר במקום, ולכן שומר נפשו יראה להתרחק כפי יכולתו מן המקום הוא. ולמדנו דבר זה מהפסוק 'ובמושב לצים לא ישב', דקא משמע לן שכח יש באדם להפוך אפילו את מקומו הדומם ל'מושב לצים', ולכן אם יבוא אי מי וירגיש שאינו יכול לפתוח פיו בחכמה, יבין שיש כאן רושם המונעו להתקדש בקדושת התורה [כי האיש השלם יתן שלמות למושבו ויקדשהו, על דרך מה שפירשתי בכלי חמדה בפסוק (תהלים א א) 'ובמושב לצים לא ישב', אפילו כשאין שם לצים, כי המקום ההוא נטמא במה שהתלוצצו שם, ומרובה מדה טובה, וזהו 'כי יפקד מושבך' שיהיה לו חסרון, חסרון בפועל וחסרון בקדושתו (כלי חמדה למהר"ש לאניאדו שמואל א' כ יח)].

וביאר, 'יציאת צדיק מן העיר עושה רושם' הכונה שמותירה רושם של קדושה במקום שישב, ואף לאחר שיצא מהעיר, מרגישים שהיה כאן צדיק, שהשאיר רושם קדושה על המקום [ואדרבה בעוד הצדיק במקומו עיקר הקדושה שורה אצלו, והוא הודו וזיוו והדרו של המקום, אבל בצאתו מן המקום הרי הוא עושה רושם וקובע את הקדושה במקום (שפת אמת פר' ויצא תרל"ו ד"ה ברש"י)]. יסוד הדבר הוא, שכן לכל אדם ישנה השפעה ממעשיו הן על עצמו והן במקום שנעשו בו המעשים, שבמעשיו מותיר רשימה קבועה במקום שישב בו כפי מעשיו, לטוב או להיפך [כל דבר שבקדושה עושה רושם במקומו אף על פי שנסתלק משם (עץ חיים שער מז פ"ו)]. בסוד שאמרו רבותינו ז"ל 'לא זזה שכינה עד שעשתה רושם', וכן אמרו רבותינו ז"ל (עדות פ"ח מ"ו) קדושה ראשונה קדשה לשעתה וקדשה לעתיד לבוא, כי כל אור קדוש אף על פי שהולך ממקומו נשאר שם רישומו במקומו (עמק המלך שער א פ"א). ואותו רושם משפיע גם לבאים אחריו להתעורר לנהוג כמעשיו, וזה הרמז בדברי רש"י 'יציאת צדיק עושה רושם', היינו שגם לאחר צאתו מן המקום הרי הוא עושה רושם קדושה במקום ישיבתו, וגם הבאים אחריו יש להם עזר וסיוע מרושם הקדושה שהותיר אחריו [דהגם שהצדיק הולך מהמקום נשאר רשימה וקדושה לעולם בזה המקום, וגם אנחנו הגם שאין אנו מזכי הראות כל כך מכל מקום מבחינים אנחנו דבר זה (שפתי צדיקים)] אך אם חלילה וחס היתה ישיבתו לדבר עבירה, אזי הרושם הנשאר אחריו עלול להחטיא את היושבים במקום ההוא.

וכבר כתב על כך **בספר העיקרים** (מאמר ד פ"ה): כי הדבר שקיבל אי זה שפע או כח עליון, אף על פי שנסתלק

יצא לאור ע"י מכון אור ליהודים
© כל הזכויות שמורות
אין להעתיק או להפיץ ללא אישור
מפורש בכתב ממכון אור ליהודים

אוצר ספרי החסידות המבוארים

לזכות עופר פנחס בן צילה שיחי' · קרן בת רונית שתחי' טל
 אדמונד שיחי' בן איזה · רונית בת ינינה יעל · בנימין בן אסתר כל יוצאי חלציהם שיחי'
 להצלחה רבה ומופלגה בכל מעשה ידיהם, ולאריכות ימים וטובות מתוך בריאות ונחת
 לעילוי נשמת צילה בת דורה צביה ומאיר ע"ה ·

להצטרפות חייג עכשיו: 1800-22-55-66 והגליזין בדרך אליך

You can now subscribe and get journal delivered to your door.
 Call 718-407-2479 or email otzarprinei@gmail.com